

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK

III. (XLIII.) ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

10. SZÁM

BUDAPEST

FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

1941.

Lobogó gyertyafény mellől, 1941 karácsonyán.

Irta: Ujváry Ferenc.

A betlehemi jászol ránkvetődő fényében — amikor lelkünk úgy megtelik szeretettel, hogy szinte kicsordul, mint Isten szeméből a símogató jóság, szívünk pedig, ez a bűgő kicsi harang, karácsonyi zsolozsmákat dalol fáradhatatlan rajongással — szeretnénk beborítani a világot aranyos fátyollal, hogy minden ragyogjon és ünnepi színt öltjön, mert nem akarunk semmi, de semmi rosszra emlékezni a gyertyák fényében ragyogó fa alatt. Szeretnénk magunkhoz ölelni boldogot és boldogtalant, szerencsést és szerencsétlent, erőset és nyomorékot, kiválasztottat és homályban fetregőt; mindenkit, aki nevet és mindenkit, aki sír...

Szeretnénk felemelkedni egészen a csillagokig — mint a kisgyermek szertelen fantáziája —, hogy annál jobban megláthassuk azokat, akik idelent áhitozzák a megértés segítő melegét.

Szeretnénk évszázados léptekkel visszatérni a multba s egyszerű pásztorrá válni; meglátni a csodát ott, a betlehemi csillagos ég alatt.

Szeretnénk leborulni a jászol szalmájára és nézni, nézni kezekre tágult szemekkel s hagyni, hogy a kicsi Jézus szívünkre paszkoljon apró kezével s minden megálljon a boldog pillanatban és maradjon úgy időtlen-időkéig.

Szeretnénk, ha isteni erő szállna belénk és hallóvá varázsolnánk máról-holnapra a siketet, beszélővé a némát, látóvá a vakot, okossá az elmaradottat és jóvá a gonoszt. De nincs isteni erőnk, csak Isten zsámolya felé törő iparkodásunk és kitartó munkabírásunk. Dolgozunk, amíg bírunk — a cél érdekében — ameddig lehet...

Hallóvá tesszük a siketet...

Beszélővé a némát...

Látóvá a vakot...

Gondolkodóvá, akit már nem vettek emberszámba...

Jóvá, becsületessé az elvadult emberpalántákat...

Dolgozunk reggeltől-estig ...

Dolgozunk szívvel-lélekkel.

Dolgozunk a szükséges megértés és kellő megbecsülés nélkül.

Dolgozunk a végkimerülésig. Nem ritkán az utolsó szívdobbanásig ...

Küzdünk a fogyatékosággal.

Küzdünk a közönnyel.

Küzdünk a megélhetésért, a nyugalmas egyszerű életért.

Küzdünk a nekünk biztosított írott és íratlan jogainkért.

Küzdelmünk látszólag hiábavaló ...

Hiába érvelünk, hasztalan kérünk, nemhogy előbbre jutnánk, hanem inkább visszafelé esünk.

Mi, akik a siketség ellen küzdünk — nem találunk meghallgatásra.

Mi, akik a vakság ellen küzdünk, csukott szempillákat látunk magunk körül. Nem akarják meglátni fájdalmunkat. Miért?!

Mi, akik az ész sötétsége ellen küzdünk, mesterséges ködben tapogatózunk és legfeljebb megütjük a kezünket, ha pislákoló fényt szeretnénk gyujtani.

Mi nem tehetünk arról, hogy siketnéma gyermekek születnek!

Arról sem tehetünk, hogy nem nyílnak ki a látásra teremtett szemek!

Annak sem mi vagyunk az okozói, hogy bamba tekintetek merednek a világba!

És mégis vannak siketek, vannak vakok, vannak egyéb fogyatékos gyermekek, szenvedő emberek, megrettent szülők, akik nem azt nézik, hogy mit mondanak a felületesen gondolkozók, hanem irgalomért és segítségért könyörögnek. Sokan vannak! Vannak! Voltak! Lesznek! És amíg fogyatékosok lesznek, mindig szükség lesz gyógypedagógiai tanárra is!

Hiába nem akarnak tudni rólunk! Hiába szeretnének elméleti emberek eltüntetni bennünket a föld színéről, hiába hangzanak el támadó kijelentések a törvényhozók és egyéb fórumok előtt rövidlátó emberek ajkáról, hiába akarják meghúzni felettünk a lélekharangot! Szükség van reánk!

Szükség van nagyon.

Mi vagyunk a Nemzet szívének hordozói.

Mi vagyunk az embermentő munka igazi fáklyavivői.

Mi vagyunk a magyar föld kultúrfölényének egyik magasan álló útmutatói úgy a Kárpátok koszorúján belül, mint azon kívül.

Nem vagyunk tehertelekek. Nem vagyunk felesleges szállagok. Nem vagyunk a költségvetés felborítói. Nem akarunk mostohagyermeknek lenni csak azért, mert munkánk az, hogy eltüntetni és helyrehozni igyekszünk a bűnök öröklődő, súlyos következményeit és látható szomorú eredményét; nem akarunk mellőzöttek lenni és

nem akarunk félreállani azért, mert szembeszállunk és megküzdünk emberfeletti munkával a lehetetlennek látszóval — sokszor a veszéllyel is.

Dolgozunk. Többet, mint mások. Nehezebbet. Fárasztóbbat. Kimerítőbbet. És dolgozni fogunk akkor is, ha netán továbbra is a mostani fásult közöny és munkánk bántó leértékelése kísérel bennünket!

Kell, hogy megértsék: Nemcsak előtanulmányaink alapján, hanem ember és nemzetmentő munkánk után is több jár nekünk, mint amennyit most kapunk. Legalább annyi mindenestre, mint hasonló körülmények között másoknak: *Minden tanárnak a VI. fizetési osztály befejezésül és a IX. fokozat nekiindulásul!*

Ezért kell küzdenünk minden erőnkkel!

Most, a karácsonyi gyertyafényben, a betlehemi jászol páras, zsongító melegében mindezeket meg kellett mondanunk! Ilyenkor kinyílnak a szívek rejtekajtajai, mint kis madárfiókák szemei — hogy befogadjanak minden szépet és jót. Reméljük, nemcsak a mi szívünk nyílik ki.

A kicsi Jézus — ha újra lejönne valóságban a földre — érzem és tudom: valóra váltaná egyszerű kérésünket s ezzel aranyfelhőbe varázsolná körülöttünk a világot. Még reánk is mosolyogna ráadásul, mert mi — gyógypedagógiai tanárok — az isteni szeretet uszályának igazi hordozói vagyunk idelent a földön.

Évforduló.

Irtá: Simon József.

Lapunk előző számában megígértem, hogy Isten segítségével szólni fogok a vakok kolozsvári intézetéről is. Szólni fogok annak jogi helyzetéről s megfogom világítani azt az állapotot, amelybe az egyoldalú megítélés miatt belekerült már 1940. szeptemberében, a katonai közigazgatás tartama alatt.

Ez az állapot — úgy látszik — annyira megmerevedett már, hogy a történeti jogokra való utalással minden ügyünkért élő embernek szükségét kell éreznie annak, hogy a vakok kolozsvári intézete jogi helyzetének végleges tisztázásához hozzájárulni egy-egy adattal kötelessége.

Ezért és azért kell nekem írnom, szólnom róla, mert az évforduló kötelez. Joggal felteheti előttem a hallgatóg kérdését az idő is, megtettem-e mindent a megnyugtató rendezés érdekében? Úgy érzem, hogy igen, mert 1940. december 16-án történt hazajövetelem után mindazt, amit a katonai közigazgatás a kolozsvári 3.

gyógypedagógiai intézetek és a felszabadult 11 erdélyi vármegye fogyatékosainak szociális és kulturális védelme érdekében tett, a legilletékesebb helyen szóban és írásban bejelentettem, s az érdemi elintézést nemcsak magam szorgalmaztam, hanem az ügy nemes barátai által is szorgalmaztattam. Ezért érzem azt, hogy Erdély fogyatékosai és a meglevő három kolozsvári gyógypedagógiai intézet javára megtettem mindent eddig is, megteszem ezután is addig, amíg a felvetett problémák teljes megoldása elérkezik, s a három felszabadult gyógypedagógiai intézet elfoglalhatja helyét a nap alatt.

Hogy a kérdés fontosságát megállapíthassuk, a vakok kolozsvári intézetének jelenlegi állapotát kell vizsgálat alá venni. Az állapot, amelyben az intézet jelenleg van — véleményem szerint — nem megnyugtató. Nem pedig azért, mert az intézet igen jelentős részét elfoglalta és ma is elfoglalva tartja a belügyi közigazgatás alá tartozó „Any- és csecsemővédő intézet”. Hogy mi jogon, arra igen egyszerű a felelet. Az oláh impérium ideje alatt a vakok kolozsvári intézete is, több hasonló közintézménnyel együtt a közoktatásügyi minisztérium főhatósága alól kikerült és az egészségügyi minisztérium hatáskörébe kebeleztetett be. Mivel pedig a „felszabadítók”-nak sohasem volt fontos a jogok tisztelete, a vakok intézetébe betelepítették az anya- és csecsemővédő intézetet s ezzel, valamint egyéb közigazgatási intézkedéssel megszüntettek minden történeti jogot, ami a vakok kolozsvári intézetét körülbástyázta.

Az impériumváltozás idejében talált „jogállapot”-ot kívánta továbbra is érvényben tartani az egészségügyi közigazgatás akkor, amikor hajthatatlanul kitartott és kitart ma is amellett a jogelv mellett, ami szerint, amit az imperiumváltozás alatt talált, annak a helyén kell maradnia, mert annak változtatásába nem megy bele. Ez a jogelv egy kissé furcsa, még inkább szokatlan, mert ilyen analógiák mellett az oláhoknak sem kellett volna kimenniök Észak-Erdélyből és Kolozsvárról, mert itt is helyzetváltozással állottak szemben.

Miután ilyen és hasonló jogelveknek fejet hajtani nem szabad és nem is lehet, fel kell tennünk a kérdést, a gyengébbek kedvéért, hogy miért nem lehet fejet hajtani a történetek felett. Nem lehet fejet hajtani elsősorban azért, mert a történeti jogok a bécsi döntéssel még a vakok kolozsvári intézetére is éppen úgy feléledtek, mint bármely más közintézményre nézve, amelyik a magyar történeti jogra támaszkodhatik. Nem lehet fejet hajtani hangtalanul azért sem, mert a vakok kolozsvári intézetének rendeltetése az, hogy az az erdélyrészi tanköteles és tanköteles koron túlevő vakok intézete legyen s mint ilyen, a vakok intézete nem menház, ahol a szerencsétlenek ellátásáról történik gondoskodás, hanem iskola, ahol a vak gyermekek rendes iskolai nevelésben részesülnek és emellett olyan iparra képeztetnek ki, amivel kenyerüket megkereshetik.

A másik kérdés, amire szintén felelni kell, az, hogy szükséges-e ez az intézet az erdélyrészi vakoknak? Az intézet alapításáról szóló 1900 évi jelentés egy szomorú statisztikát említ. Megállapítja ugyanis, hogy az ország keleti részében az 1899. szeptember 10-én elkészült kimutatás szerint 470 vak élt. Ezek közül csak 38 részesült számbavehető házi nevelés-oktatásban, a többi 432 teljesen elhanyagolt állapotban van száналmas sorsára hagyva.

Milyen a mai statisztika? Erről a mult írásomban beszéltem, de megismétlem azzal, hogy ezek az adatok csak a bécsi döntéssel felszabadult 11 vármegyéről szólnak. Ezek szerint Észak-Erdélyből a katonai közigazgatás ideje alatt az egyes parancsnokságok bejelentettek 52 hat-tizenkétéves, 38 tizenhárom-tizennyolcéves világtalan fiút és leányt. Meg kell azonban állapítanom, a katonai közigazgatás ideje alatt a vakok intézetében levő 31 vak fiú az előbbi számadatokban beszámítva nincs. Ennek a három adatnak az összevetéséből adódik 121 hat-tizennyolcéves vak fiú és leány, akikről gondoskodni emberi kötelesség. (A 18 éven túl-lévőkről adatom nincs.) Feltehetjük a kérdést, hogy kié ez a kötelesség? A felelet igen egyszerű, a vakokról való gondoskodás nagyrészen az államé, kis részben a társadalomé.

A társadalom a maga feladatát vállalta. Vállalta pedig akkor, amikor a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület, mint társadalmi alakulat, elsőnek sietett a vakok kolozsvári intézete segítésére.

Sietett, mert érezte, hogy a Közoktatásügyi Minisztérium és a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület között létesült „Egyezmény”-ben lefektetett minden jog és kötelesség feléledt, s teljesen és zavartalanul újra életbe lépett.

Tudta és nem felejtette el az Egyesület, hogy a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület erdélyrészi fiókjának van egy bölcsen megalkotott alapszabálya is, amit a m. kir. belügyminisztérium 1907-ben 57.174. szám alatt kelt rendeletével jóvá is hagyott.

A történeti jogok feléledése hangoztatásakor tudnunk kell, hogy minő jogok éledtek fel? Feléledt minden jog, ami a vakok kolozsvári intézete alapításakor beleépült az intézet statútumaiba, s ami ezt a drága intézetet Trianonig fenntartotta. Mindenek fellett ki kell hangsúlyozottan jelenteni, hogy ez az intézetünk jellegré nézve államilag segélyezett gyógypedagógiai intézet. Alapította Kolozsvár város közönsége a magyar állam jelentős anyagi támogatásával. Tanárai egytől-egyig állami kinevezéssel bíró tanárok voltak. A magyar impérium zavartalan idejében az intézet fenntartásához járultak egyesek, erkölcsi testületek, városi és vármegyei közületek. Számatalan azoknak a száma, akik tekintélyes évi hozzájárulással gyarapították az intézethez kötött alapítványok vagyonát. Számos pedig azoknak a száma, akik, mint alapítványtevők joggal kérdezhethnék meg, hogy a vakok kolozsvári intézete miért lett az anya- és csecsemővédő intézettel oly igen el-

választhatatlan s hogy az erősebb intézmény miért olyan erős, hogy a gyengébb még a saját házában sem férhet el.

Ezek az alapítók a kérdés feltevésére teljesen jogosak, bár senki el nem hallgathatja azt a tényt, hogy a vakok kolozsvári intézetét, a régit és az újat is, a magyar állam építtette. De a jogok boncolgatásakor azt sem szabad elfelejteni, hogy a vakok intézete régi épülete azon az ajándékkelken épült fel, amit a siketnémák kolozsvári intézete felügyelőbizottsága ajándékozott a vakok intézete céljaira. A telekkönyvi tulajdonos ennél az intézetnél a siketnémák kolozsvári intézete, az épületet pedig birtokolja ma az épületet továbbfejlesztett, bővített orthopaed kórház.

1913 fordulópont a vakok kolozsvári intézete történetében. Az intézettel egy telken levő siketnéma intézet internátusa és tanépülete szűkösnek bizonyulván, boldogult Náray-Szabó Sándor eszmévé nemesült miniszteri tanácsos, a gyógypedagógiai nevelés-oktatás legnevezetesebb képviselője, intézője, tényezője javaslatára egy új vakintézet építése határozottat el. A kultuskormány erre a célra 340.000 pengőt vett fel költségvetésébe. 140.000 pengő kifizettetett az 1913. évi költségvetés első felében, 100.000 pengő a másodikban. Erről bizonyítást szolgáltat az 1913—1914. évi költségvetés és annak indokolása.

Hogy ki vette az új intézet részére az új telket, arra is felelünk. Vette pedig a vakok intézete felügyelőbizottsága a vakok alapjából, ami 1913-ban 300.000 pengőt tett ki. Ebből az alapból vásároltatott a vakok új intézetének telke a Honvéd-utca 23—25. szám alatt. Ez a telekkönyvi változás a magyar telekjegyzőkönyvben ma is fel van jegyezve. Végeredményében valamely ingatlan tulajdonjogát az határozza meg, hogy mi van róla a telekjegyzőkönyvbe bevezetve, kijelentem, hogy a vakok kolozsvári intézetének telekkönyvi tulajdonosa maga az intézet, mert az új épület ingatlana és minden tartozéka a vakok kolozsvári intézetére van telekkönyvvezve. Az igazság ez és semmi más. A telekkönyvi bejegyzésből megállapítható az, hogy a Honvéd-utca 23—25. szám alatt fekvő 4768 helyrajzi szám alatti ingatlan, melynek területe 1 hold és 335 négyszögöl, vétel útján került a vakok kolozsvári intézete tulajdonába. Erről tanuskodik egyébként az 1913 évi október 18-án kelt közjegyzői okirat is. Ezzel a közjegyzői okirattal tételt elég a Berde Mózes nagy emberbarát, unitárius státusférfitü végső akarátának, ami szerint 10.000 koronát Berde Mózes úgy hagyott hátra, hogy az mindenkor a vakok javát, intézete ingatlanának megvételet szolgálja.

Ezen a telekkönyvi állapoton 1933 február 23-ig semmiféle változtatás nem történt. Ekkor azonban a „Principesa Elena“ (Helena hercegnő) népjóléti intézet, mint a mai anya- és csecsemővédő intézet elődje a kolozsvári járásbíróstól, mint telekkönyvi hatóástól kérte az 1 hold és 335 négyszögöl területű ingatlanak és a rajtalévó épületnek a saját nevére való áttelekkönyvezését.

Ez az áttelekkönyvezés 1938. március 8-án 2437. szám alatti végzéssel meg is történt.

Hogy az intézet joga és telekkönyvi vagyona a „felszabadítók“ részéről ilyen védelemben részesült azon egy cseppet sem lehet csodálkozni, de hogy egy újonnan alkotott ilyen magyar jogelv kerüljön bele a Corpus Juris-ba, azt eleve elhessegetjük magunktól. Mire alapítjuk ezt a feltevésünket mindezekon felül, amit elmondottunk eddig?! Arra, hogy a kolozsvári vakok intézete teljes egészében célvagyon. Célvagyonná teszi alapítása, s mindazok az alapítványok, hagyatékok, hagyományok, fenntartására mindenkor juttatott társadalmi hozzájárulás, ami létesítésétől fogva fejlődését, fenntartását az államkincstár hozzájárulása mellett biztosították. Mély tisztelettel kell emlegetni a gyógyítva-enevelés legkiemelkedőbb vezéralakját, Náray-Szabó Sándor miniszteri tanácsost, későbbi államtitkárt, aki méltányolván a kolozsvári vakok intézete felügyelőbizottságának törekvését, anyagi áldozatát, amivel Kolozsvár egyik legszebb utcájában 1 holdnál nagyobb ingatlant vásárolt a 300.000 pengőt kitevő vakok alapjából, az új intézet felépítését 340.000 pengő erejéig költségvetésileg biztosította, tervét a Hajós és Villányi-céggel elkészíttette és a világháború kitöréséig az épületet tető alá is hozatta.

Hogy mit és mennyit ér ma ez az épület és annak telke, csak arra hivatkozom, hogy a felszabadítók 1930 június 19-én történt becslése szerint 438.226 pengőre értékelték.

De nemesak ez az ingatlana van a vakok kolozsvári intézetének. Van egy 1292 négyszögöl területű gyümölcsös kertje is. Ezt az ingatlant egyik kolozsvári ügyvéd használja, telekkönyvi tulajdonosa pedig az előbb említett birtokszerzési elv alapján a Principessa Elena magyar „jogutódja“, az anya- és csecsemővédő intézet.

Nem kell fejlett jogérzéssel bírnia senkinek, hiszen az első látásra kénytelen-kelletlen meg kell állapítania, hogy a vakok kolozsvári intézete felügyelőbizottsága sem nem őstelepülés, sem nem foglalás útján jutott egy félmilliós ingatlanhoz, hanem vásárlás útján lett az intézet telekkönyvi tulajdonosa annak a vagyonnak, amit 13 esztendőn keresztül gyűjtetett össze azért, hogy az erdélyrészi világtalanoknak legyen egy háza, amely szépségével megfényesíti a vakok életútját és közéjük adja a kolduskenyér helyett a munka kenyérét.

A vakok kolozsvári intézetének második igazgatója, oktatásügyünknek egyik kimagasló értéke: Schannen Péter egy vaskos kötetet őriz azokról az adatokról, amelyek a vakok intézetének régi épülete, telekszerzése és újépülete minden mozzanatáról beszélnek. Történeti dokumentumok vannak arról, miként ölelte magához ezt az intézetet Kolozsvár és Erdély minden városa, vármegyéje, ahol Schannen Péter igazgató 14 vakjával, tanártársaival felolvasóútján megfordult. Csodálatos szépségek áradnak ki az emlékekből, történelmet csinált egyháznagyok: gróf Majláth római katolikus püs-

pök, Szász Domokos, Kenessey Béla református püspök, Ferencz József unitárius püspök hogyan, milyen meleg szeretettel ölelték magukhoz ezt a szépséges szép intézményünket. Történeti adatok bizonyítják, hogy hogyan és mennyit szerzett ez az intézet a szeretetből és anyagi javakból magának csak azért, hogy mindazt tőkésítse s kamataival együtt átjuttassa Erdély világtalan fiainak és leányainak.

Hogy erkölcsi és anyagi javaiban így gyarapodott ez az intézet, nem csodálkozhatunk rajta, hiszen születésénél Szvacsinta Géza kolozsvári polgármester, dr. Nemes Ferenc tanácsnok, Bíró Béla apátplébános kanonok, Balogh Károly tanár, Dávid Antal birtokos, Deáky Albert, Dobál Antal ügyvéd, báró Feilitsch Arthur orsz. képviselő es. és kir. kamarás, Ferencz József unitárius püspök, Gajzágó Manó tiszti ügyész, Gámán Zsigmond keresk. és ipar-kamarai titkár, Grátz Mór ev. lelkész, Kiss Sándor kereskedelmi igazgató, Magyary Mihály lapszerkesztő, Pollák Lajos máv. felügyelő, Szász Domokos ref. püspök, Sándor József orsz. képviselő, az EMKE alelnöke és főtitkára, Salamon Antal városi tanácsos, Szekula Ákos az „Adria“ kolozsvári vezérfelügyelője és Taritzky Ferenc siketnémaintézeti igazgató buzgólkodtak. Ezekből a történeti nevekből alakult meg a felügyelőbizottsága is az intézetnek.

Hogy mi volt ennek az intézetnek anyagi biztosítéka, boldogan iktatom ide a következőket: Az alapítók sorában első helyen kell emlegetni néhai Berde Mózes^t, aki végrendeletileg 10.000 koronát hagyott a Kolozsváron felállítandó vakok intézete javára. Ezt a hagyományozott összeget időközi kamataival együtt Ferencz József unitárius püspök 1899 április 14-én tette le az intézet asztalára. Az adományozók, alapítók sorát Kirmayer Károly kolozsvári iparos nyitja meg, aki szintén végrendeleti hagyatékával lép be az alapítók közé. Székely József dési mérnök végrendeleti hagyatékát, mint alapítványt 1901-ben kamataival együtt vette át az intézet a Kolozsvári Tudomány Egyetem orvosi karától. Az alapítók sora úgy nő évről-évre, mint a megáradt Szamos, 1899-ben 1, 1900-ban 5, 1901-ben 15 s ilyen nevek hordozzák az alapítóleveleket, mint Berde Mózes, özv. gróf Bethlen Gáborné, báró Offermann Győző, gróf Béldi Ákos, Kirmayer Károly, Hegedüs Sándor, Szabó János szamosújvári, Majláth Gusztáv erdélyi r. kat. püspök, Bulyovszky Lilla, gróf Teleki Árvéd. Mindezeket betetőzi a Groedel Testvérek 100.000 pengős alapítványa s az az évről-évre való juttatás, ami az Allamsorjatekből eredt. Végeláthatatlan sor, a csendben munkálkodók boldog sora, mint egy csodálatos mennyei palást borult a vakok kolozsvári intézete fölé.

Vajjon, ha a még élők közül csak egyet is megkérdeznénk, minek a létesítéséhez adta oda lelke-szíve szebbik részét, mit felelne arra?! A felelet helyett mondjuk meg mi, ez pedig az, hogy mindazt, amit szívük-lelkük szebbik része fejében letettek a boldog Magyarország idejében a kolozsvári vakok intézetének lábához,

azt annak a javára, örök időkből való fennállására tették le szívből és sohasem színből. Mindebből az következik, hogy a vakok kolozsvári intézete célvagyon, mert alapítványai felhasználásából vásárolt ingatlanon egy nemes emberi gondolat megtestesítésére emeltetett és tartatott fenn. S működésében senki és semmi nem korlátozhatja, vagyonát sem részben, sem egészben senki el nem veheti, nem birtokolhatja, hiszen a nagy alapítók végső akaratát senki és semmi meg nem változtathatja.

Mi hát a végső következtetés? A végső következtetés az a nap-nap után feltörő kívánság: adassék vissza a vakok kolozsvári intézete épülete és tartozékai zavartalan működés és rendeltetés érdekében minden korlátozás nélkül az intézetnek magának. Ezt teszi szükségessé a vakok érdeke és az a történeti jog, ami hófehér tisztaságában várja az időknél teljességét! Az időknél teljessége pedig az igazság győzelmével, a jogok teljes tiszteletével egy.

Ezt az igazságot várják mindazok is, akik a történeti jogokat nem festett papírfalnak, hanem örökre megerősített, természetből kifaragott várfalnak hirdetik és vallják.

Éppen azért mély tisztelettel kérjük a m. kir. belügyminiszteriumot, tegye szabaddá a vakok kolozsvári intézetét s az anya- és csecsemővédő intézet részére biztosítson olyan elhelyezést a vakok érdekeinek védelme mellett és a vakok épületén kívül, ami a nemzetvédelem szorgálatában szorgoskodó intézetnek is megfelel.

Hiszem és vallom, hogy a belügyi kormányzatnak van elég ereje ahhoz, hogy ezt megtegye, s van mindenekfelett jogtisztelete, ami az egyoldalú intézkedésekből keletkezett fonákságokat haladéktalanul nemcsak megszünteti, hanem a vakok kolozsvári intézetét történeti jogaiba visszajuttatni önmaga is segíti.

A rajzoló típusok lélektani alkata.

Irta : Füzesi Árpád.

Az egyén — személyiségének megnyilatkozásában — törvényszerűségek határai között mozog. Az egyéniséget éppen ezek az egy egyént jellemző lelki-teszt (biopsychés) megnyilatkozások határozzák meg. Visszafelé következtetve: minden ember saját karakterét szükségkép fölfedi a megnyilatkozásaiban. A kifejezési módok legnagyobb része (szó, mozdulat stb.) időben tovatünő természetű, általában nyomuk sem marad. Bizonyos cselekvéseredmények, alkotások (írás, rajz stb.) olyan produktumokat hoznak létre, melyek az időben és térben megmaradóak és létrejöttük alkalmával létrehozójuk személyiségének bélyegét nagyobb vagy

kisebb mértékben felvették. Ezek a tények a kísérleti lélektanban lehetővé teszik, hogy bizonyos eljárások segítségével bepillantást nyerjünk a személyiség alkatába, azaz olyan következtetésre kapjunk konkrét támpontokat, melyeknek nyomán a típus vagy karakter minéműsége felismerhetővé válik.

A rajz egy pszichikus munka eredményének lerögzített, állandó képe. A kép rendkívül sok olyan jegyet visel magán, melyet a lélekkutatás gyakorlati értelemben fel tud használni. A modern kísérleti lélektan és karakterológia egyre jobban igénybe is veszi a rajz-teszteket anélkül, hogy vizsgálat tárgyává tenné ugyanakkor a kísérleti személy rajz-dispozícióját vagy rajzkészségét. Más szóval nem a probandus rajzi adottságai érdeklik, hanem mindazok az ösztönalkati tényezők, melyeket a rajzi cselekmény a lélek mélyéről magával hoz akkor, amikor grafikus módon közli lelki tartalmát, gondolkodásának irányát. Ilyen alkati tényezők pl.: az agresszió, érzékenység, hedonizmus stb. vagy elsődleges képzetkapcsolási irány (primer asszociáció).

A rajz tanárának feladat-köre nem a rajzanalitika, hanem a meglévő diszpozitív erőknél tudatosítása, azaz a rajzoktatás által az elmeképességek széles medrének kiépítése, ami végeredményben a rajztudást jelenti. Ahogy azonban minden pedagógiai ráhatás lélektani érzéken és tudáson kell, hogy felépüljön, a rajzolás olyan munkafolyamat, melynek eredményei ugyan láthatóan a ceruza hegyén túl jelentkeznek, de ezek a nyomok az agykérgi és integrációs idegpályákon lefutó összrendező elmemunka minőségétől függenek. A rajz tanárára nézve nem lehet közömbös, hogy milyen féle és milyen mérvű pszichikus hiányok okozzák a hibás rajz létrejöttét. Ismerve az okot, a kiküszöbölés módja is tudatosabbá válik.

A rajzpszichológia ma már széles felületű tudományág. Megművelése ez ideig inkább a pszichológusok, mint a rajzi szakemberek részéről történt. Eredményeit is inkább az általános gyermeklélektan és karakterológia és a pszichiátria területén s nem a rajzoktatás céltörekvéseinek kereteiben találjuk meg. Pedig a rajzpszichológiai kutató-munkának érdekes gyümölcseit elsősorban a rajzoktatás és annak taneredménye tudná kiválóan kamatoztatni. Ehhez azonban szükségesnek látszik az a lehetőség, hogy a rajzpszichológia, mint a lélektan egyik különleges ága, a rajz tanárainak a számára megfelelő gyakorlati módon hozzáférhetővé tétessék.

A rajzpszichológia széles tárgyköréből ezúttal szóljunk néhány szót a rajzoló típusok lélektani alkatáról.

A VKM. 109.646—1938. sz. rendeletével kiadott „Utasítás a gimnáziumok és leánygimnáziumok tantervéhez“ című utasításban „képlátó, vizuális“ és „építő, konstruáló, szerkesztő“ típusról beszél. Felemlíti, hogy a különböző típusoknak különböző, részükre

alkalmas feladatot kell adni és a feladat megoldását a típuson belül kell értékelni.

Vizsgáljuk meg közelebbről ezeket a típusokat:

Ezek a típusok többnyire nem jelentkeznek határozott tisztaságban, hanem többé-kevésbé keverten, egyirányú túlsúllyal. A kétféle típus munkamódja teljesen különböző, azaz egymáshoz viszonyítottan fordított. Ennek a kérdésnek a tisztázásához rendkívül alkalmasnak mutatkozik az a kúpot ábrázoló szemléltetési forma, mely Karl Gusztáv Jung ismert svájci pszichológus nevéhez fűződik. (1. ábra.)

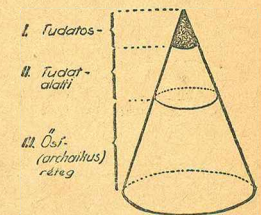
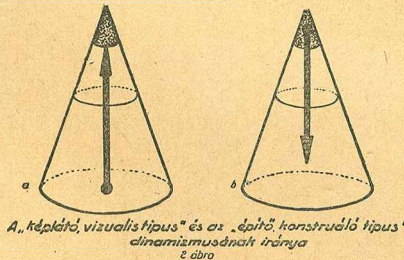
Jung a léleknek az egységén belül, beszél a lélek felszínéről és mélységeiről, illetve rétegződéséről. A jungi értelemben vett lelkiség tudatos, tudatalatti és ősi (archaikus) rétegből áll.

I. Tudat alatt értjük én-érzetünk kapcsolatát az általunk átélt és még el nem fejtett élmény- emlékekkel. (Én-en értve a lelkünk tengelyét, gerincét!)

II. A tudatalatti tartalmazza mindazon egykor tudatos, részben tudatos vagy tudatalanul magunkévá tett tartalmakat, melyek hosszabb vagy rövidebb időre a tudat rétege alá süllyedtek.

III. Az ősi (archaikus) réteg az előző nemzedékek emlékképeit tartalmazza. Mondhatnánk: lelkünk alaptalaja. Itt tételezhetők fel az ösztönök, dispoziciók és mindazon lelki erők, melyek hatásaikban igen erősen befolyásolják személységünket.

Ebben a formában a „képlátó“ (vizuális) típusú (dispozitív, tehetséges) egyének rajzi megnyilatkozása úgy képzelhető el, hogy itt a dinamizmus, az alapindíték az ősi, ösztönös rétegekből indul el és halad felfelé, az egyre tudatosabb felé (2. ábra). Az ilyen egyének elképzelése nyomán való rajzolásuk egy ködös (elsődleges, primer) elképzelésből indítják el munkájukat s a részletek fokozatosan feltisztulnak, tudatosodnak.

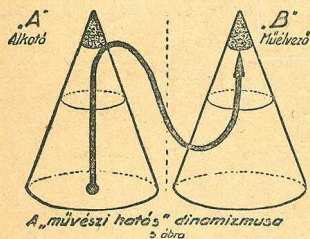
1. ábra A lélek felszíne és mélységei (Dr. G. Jung szerint.)

Ilyen típusú gyermek ösztönös kezdeményező erővel, rajzdinamizmussal rendelkezik. Akar, igyekszik rajzolni, vannak gondolatai, formasejtései és azokat elég könnyen fejezi ki. Autodidaktikus úton is fejlődik. Abból a talajból nyeri erejét, melyből a művész is kibontakozik.

A „szerkesztő-építő (konstruáló) típus“ munkamenete ennek éppen fordítottja. A dinamizmus — ha egyáltalán beszélhetünk erről — a tudatosból indul ki és erős értelmezéssel halad. Mondhatnók: lefelé épít. A kiindulás mindig a legprimitívebb forma-

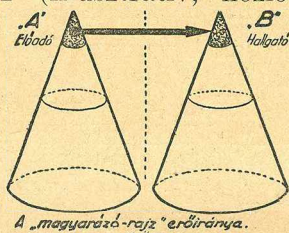
elemekből történik (a legkönnyebben értelmezhetőből, pl. pont, irány stb.). Mindaddig igyekszik azt fejleszteni, míg saját ítélete szerint, a képies kívánalmaknak is megfelelő lesz.

Ilyen típusú növendék tehát főleg a kapott formaelemeket tudja használni, abból tud csak értelem útján összerakni, építeni. Ezeknek tudását csak a leggondosabb módszerességgel lehet, egy bizonyos fokú „látás“-ig emelni. A diszpozitív, képlátó típus magasságáig azonban aligha. Mert, míg a képlátó egyben szerkeszteni is képes, viszont vonatkozásban ez már nem áll fenn.

A kiforrott művészi elmélyülés sémáját úgy jelezhetjük, mint ahogy azt a 3. ábra feltünteti. Vagyis: az alkotás dinamizmusa a diszpozitív, tehetség érzés mélységeiből születik „A” (alkotó) hatásában is erre a rétegre, az érzelem, hangulat „B” (művelő) rétegeire van beállítva. Pl. egy portré nem objektivitásával, fényképszerűségével igyekszik hatni.

A magyarázó-rajz (illusztratív, közlő-rajz) tudatosból tudatosba irányul. Az értelem az értelemhez szól. Célja a közeli vagy multbeli szemléletek eredményeinek lerögzítése, illetőleg rajz útján új és világos tudattartalmak nyújtása, dinamizmusa, tehát a tudatosból a tudatosba irányul. (4. ábra.)

A fent elmondottakból a gyakorlat az alábbi következtetéseket értékesítheti:

A képlátó típusnál minden egyes feladat a rajz tanára részéről főképpen a tudatosítás, értelmezés szempontjából dolgozandó fel. (Ide tartoznak a technikai kérdések is.) Ez a típus könnyen fejlődik. Gyakran szertelenségekre hajlamos, éppen ezért határozott kézzel irányítandó.

A szerkesztő típust az alapelemekből, a rajzolás értelmi és technikai ABC-jéből, kezdetleges módon azzal a tudattal kell oktatnunk, hogy csak annyit tudhat — legjobb esetben — amennyit adtunk neki. Formanyelve önmagától nem fejlődik, autodidaktizmusra nem hajlamos. Az általános szellemi fejlődéssel a kritikai érzék túlérzékenysége miatt a munkakedv terén inkább bizonyos fokú visszaesésre lehet számítani.

A rajz tanára saját munkáját azzal könnyíti meg, hogy a (próbarajz vagy az idők folyamán felismert) típus-féleségeket a rajzteremben külön csoportokban helyezi el, ezeknek külön feladatot ad. Magyarázatait csoportonként, pszichikai alkatuknak megfelelő módon adja.

Nyilvánvaló azonban, hogy a legtökéletesebb oktatásnak sincs módjában a növendéknek biopsichés alkatát, tehát alapdiszpozícióját lényegében megváltoztatni.

Erdélyi siketnémák problémái.

Irta: Szabó Rezső.

Már egy év pergett le hazatérésünk után. A romok eltakarítása lassanként megtörtént s az alkotó munka kezdetét vette és halad lépésről-lépésre előre az erdélyi és visszacsatolt területeken. Jobb jövőbe vetett hittel munkálják a magyar jövőt a visszacsatolt területeken élők s féltő gonddal tekintenek ránk azok, akik a hazatérésig kényszerültek távolról szemlélni a mi sorsunkat. A területileg összekapcsolt láncszemleggyé forrasztotta lelkileg is Erdély és Magyarország területén élőket, hogy így egymást támogatva, eszmék, akarások, tettek valósuljanak meg. Ettől a gondolatától áthatva emeli fel szavát Simon József tanügyi tanácsos az erdélyi siketnémák érdekében s meggyőző erővel hirdeti egy új intézet felállításának elengedhetetlen szükségességét. E cikk bizonyítéka annak, hogy aki betekintést nyer gyógypedagógiai vonatkozásban az erdélyi ügyekbe, szükségszerűen tör elő lelkéből a segíteni akarás, a szerencsétlenek ügyének felkarolására és megoldására való törekvés. Simon József szaktudással nézett bele a mi ügyünkbe s lelkes munkával vette ki részét az újjászervezés nehézségeiből, feldolgozta a katonai parancsnokság idején befutott statisztikai adatokat. A siketnémák számára építendő intézet érdekében felhozott érvei megdönthetetlenek, gondolatai meggyőzőek. Az eszme megvalósítása elől kitérni nem lehet!

Ennek az eszmének támogatója óhajtok lenni jelen soraimmal, amikor feltárom a megdöbbentő létszám következtében előállt helyzetet és levonom az abból önként mutatózó szükségletet. Fel akarom kelteni a figyelmet arra, hogy úgy oldassék meg az erdélyi siketnémák ügye, amint a jelenlegi helyzet azt követeli, mert csak így fog áldás szállni azokra, akik rá vannak szorulva igénybe venni az intézményeket.

A hazatérés óta két iskolai év folyt le. Az első rövid átmeneti tanévben — úgy szólván — össze kellett szedni a növendékeket. Oka ennek az, hogy részint még rendezetlen állapotok voltak, részint a szülők nem ismerték a felvételi lehetőségeket, nem tudták hova forduljanak sorssújtott gyermekük ügyével. Minden egyes szülőt meg kellett keresni kétszer, háromszor, amíg gyermekét az intézetbe elhozta. A második, most folyó iskolai évben a helyzet megváltozott. A szülők tudatára ébredve gyermekeikkel szembeni kötelességüknek, kérvényekkel ostromoltak, kilátásba helyezve, hogy önmaguk megszűkítésével és kétszeres munka vállalásával is hajlandók hozzájárulni az utazási és egyéb költségekhez, csak hogy gyermekük a tanítás áldásaiban részesülhessen.

A kérvényezők egyik csoportjából, a 12 éves korig terjedők közül mindössze 7 új növendéket voltunk képesek felvenni a folyó tanévre a kolozsvári intézetbe. Mi ez a szám a statisztika által kimutatott 364 tanításra váróhoz képest? Akiket nem vehettünk fel nyilvántartásba vettem s értesítettem a szülőket, hogy reménykedhetnek a jövő iskolai évben való felvétel esetleges lehetőségé-

ben. A szülők egy része egyelőre megnyugodott, a másik része pedig megpróbálkozott Budapestre, Szegedre és Vácra való felvételt megkísérelni. Mivel onnan is elutasító választ kapott, fájó szívvel kell hordozza azt a tudatot, hogy nincs hely gyermeke számára, ahol ajka megnyíljon s a kultúra legelemibb részét magába szívja. Egyesek a Nagyméltóságú Miniszter Úrhoz, mások a Kormányzó Ur Ófőméltósága kabinetirodájához benyújtott kérvény útján igyekeztek gyermekük elhelyezésére intézkedésért folyamodni.

A kérvényezők másik csoportjának helyzete még kilátástalanabb. Ezek a 12 éven felüliek, akiket, ha férőhely állna rendelkezésre sem vehetnénk fel az intézetbe a fennálló szabályzat értelmében. Ezeknek a felvétele érdekében nap-nap után kapok megkereséseket. Statisztikailag kimutatott számuk 264. Minden felvételi hirdetés nélkül a tanulásért kopogtatók száma 35. Ez a rész minden nevelés és tanítás nélkül nő fel. A szülőknek nem tudok utasítást adni, hogy mittévő legyen gyermekével. Kétségbeesett lelkiállapottal távozik innen a szülő, mert ezek számára még csak irányjelzőt, útmutatót sem tudunk felállítani.

A szükséglet tehát előttünk van: a tan- és nevelőintézetbe való 6—12 éves korú siketnéma gyermekek intézeti elhelyezésének kérdése és a 12 éven felüliek ügyének megoldása.

Mivel az egyetlen kolozsvári intézet nem képes még fokozatos létszámszorítással sem a felvételre váró 6—12 éves kiskorú siketnémákat befogadni, azok számára feltétlen egy új intézet létesítendő a Székelyföldön, ahol a legsűrűbb a számuk. Egy ilyen intézet létesítésére tett javaslatot Simon József tanügyi tanácsos, melyet minden elgondolásában támogatni szent kötelességünk.

A 12 éven felülieket sem szabad magukra hagynunk. Sürgősnek találom ügyük megoldását, mert az idő kereke halad s produktív munka megtanulására alkalmatlanokká válnak, a család és társadalom terhe és századunk műveltségének kigúnyolói lesznek. Mint a vakok részére gyámolító intézetek állanak fenn, úgy ezek számára is foglalkoztató-intézetet kell létesíteni, ahol munkára és legalább a legelemibb ismeretekre megtanítva hasznos tényezőkké váljanak. Egy foglalkoztató-intézet felállítása Erdély és a visszacsatolt részekben a mult hiányainak pótlására, a siketnémák jövőbeni boldogulásának érdekében elengedhetetlen követelmény. A foglalkoztató-intézet keretében munkaalkalmat találnának azok az intézetet végzett és ipari kiképzéssel bíró siketnémák is, akik vagy saját hibájukból, vagy rajtuk kívül fekvő okokból kenyérkereseti lehetőséggel nem bírnak s ki vannak téve a nyomornak és a társadalom megbélyegző ítéletének. Hogy hol létesüljön ez az intézet, azt döntse el a szükséglet és az anyagi eszközök lehetővé tétele.

Íme tehát Erdélyben két intézet létesítése válik szükségessé. Amily szükségszerű az egyik, éppen olyan fontossággal bír a másik.

Jól tudom, hogy az országrészek visszaszerzése és a mai gazdasági helyzet nagy követelményeket támaszt anyagiakban is az államkincstárral szemben. De másfelől azt is láthatjuk, hogy minden téren örvendetes haladás, lendület tör elő. Gyógypedagógiai téren is meg kell tegyünk az idő szelleméhez mért mentési munkánkat. Ezért örömmel üdvözlöm Simon József cikkét, amely a munkának megindítását kezdeményezte. Küldessék ennek a munkának levezetésére a felsőbb hatóság részére egy olyan megbízott, aki át tudja érezni az erdélyi lélek megtépázottságát, aki szívének egész melegével át tudja ölelni a csüggedésből még alig magához tért lelkeket, aki szavának súlyával, nemes érzéssel fogja diadalra vezetni az erdélyi siketnémák ügyét. Mi pedig, akiknek hivatásunk a siketnéma-ügy felkarolása, csatasorba állva harcolunk, munkálunk a megvalósulás szent ügyéért. Ha az állam nincs abban a helyzetben, hogy teljes egészében megvalósíthassa az előttünk levő célt, forduljunk a társadalomhoz. Propaganda előadások rendezésével, a tanítás szemléltető bemutatásával, a közönség szíve megindul s a szeretet fillérei hullni fognak az ügy előmozdítására. Forduljunk a politikai községekhez hozzájárulásért, az egyházakhoz szeretetadományokért. Erős akarattal és az arra hivatottak lelkes munkájával Isten áldása lesz a megkezdett munkán.

Istenes Károly búcsúztatása a budapesti áll. siketnéma intézet igazgatói székéből.

Hírt adtunk róla, hogy Istenes Károlyt, a siketnémák budapesti áll. intézetének igazgatói tiszte alól, saját kérelmére, felmentette a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr. Azóta az igazgatóság átadása megtörtént és Füzesi Árpád új igazgató, a budapesti siketnéma int. tanári testületének november 12-én tartott gyűlésén méltatta hosszabb beszédben Istenes Károly 16 éves igazgatói és megelőző tanári működését. Ebből a tökéletes életrajznak megfelelő beszédből közöljük a következőket:

„Ha életének, hatalmas munkaerejének alapmotívumait keressük, úgy azt a nevelés-oktatás iránti szeretet és az elhagyottak fölkarolásában találjuk meg. Ebből a szellemi és érzésszel alapulajból sarjadt ki minden munkaeredménye, erre építette föl egy élet munkaeredményeit, melyek főleg két területen: a siketnémák és a hibásbeszédűek ügyeinek területén hoztak gazdag termést.

Ez a két terület, mely végeredményben a beszédtanítással, mint közös nevezővel fejezhető ki, nagy, nehéz témakörnek alapos tanulmá-

nyozását, tudományos és gyakorlati művelését követelte meg tőle. E munkája nyomán mindvégig, legkedvesebb témája a beszéd kiejtéstani része lett, melyet részletekig menő, tudományos elmélyüléssel és gyakorlati megoldásokkal művelt. Nagy munkái: „Hangkapcsolódások a magyar beszédben”, „Fonetikai rendszerek”, „A beszédhibák javításának módja” mind ezt a területet művelik.

De közvetlenül, az oktatásügy gyakorlati területén is hatalmas munkát fejt ki a siketnémák beszédtanításának érdekében. Hogy csak a legfőbbeket említsük: a tantervrevízió vagy a szelektálás érdekében való szakügyi értekezései, avagy a dr. Bárzi-féle hallásébresztés és hallásnevelés érdekében való részletesen kidolgozott tervei.

Az itt lefektetett gondolatokat sugározza, mint saját intézetének igazgatója, mint orsz. tanulmányi felügyelő a siketnémák oktatásának területén működő tanárok számára, de ezeket juttatja érvényre, mint a Tanárképző Főiskola előadó tanára; később mint annak igazgatója.

A munka zavartalan menetének biztosítását a maradéktalan munkafegyelemben látta. A hivatali kötelességnek időben és érdemben való teljesítése felett meg nem alkuvó pontossággal őrködött.

Az internátusi életnek a hasznos munkába való bekapcsolását, növendékeink szabadidejében való elfoglaltságában látta. Így került intézetünk célkitűzései közé a háziipari munkálkodtatás, az önkiszolgálás és a kicsi növendékeknek a nagyobbak részéről való támogatása.

Istenes Károly szakbéli törekvései között mindig legkedvesebb és legdédelgetettebb ügye a Tanárképző Főiskola volt. Mint előadó-tanár hosszú évtizedeken keresztül éppen úgy, mint most, igazgatói mivoltában, szakoktatásunk további fejlődésének biztosítékát az új tanári generáció magasabbrendűségében látja. Mint az ifjúság barátja, mindig a kutató, elmélyülő munkát értékelte és sohasem volt a szóvirágok és a puszta külsőségek támogatója. A tudományos kiképzés egyik legfontosabb biztosítékát az egyetem felé való terelődésben látta és látja ma is ezt szolgálta és szolgálja. Meg vagyok győződve arról is, hogy kiváló érdemeit főiskolai igazgatói működésével még gazdagítani fogja.”

A beszédet egész terjedelmében jegyzőkönyvbe iktatták s azt mint kivonatot kapta meg Istenes Károly, aki meghatódott levélben köszönte meg Füzesi Árpád igazgatónak és a budapesti siketnéma-intézet tanári karának a kartársi és baráti meleg búcsúszót és elismerést.

Vitéz Fraknóy József, a budapesti tankerület kir. főigazgatója a következő köszönő-levelet intézte Istenes Károly igazgatóhoz:

„A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Őexcellenciája folyó évi szeptember 22-én 43.418—1941. IV. 2. sz. alatt kelt rendeletével Nagyságotat a tankerülethez tartozó budapesti állami siketnéma intézet igazgatói állásától felmentette és a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola igazgatásával megbízni méltóztatott.

A miniszter úr Őexcellenciájának magas döntése folytán ügyigazgatásomból elkerült s ebből az alkalomból örömmel meg kell állapítanom, hogy Nagyságod a gondjaira bízott budapesti állami siketnéma-intézetet nemes törekvéssel vezette, irányította s a szakoktatás értékeit, komoly és igen széleskörű elméleti és gyakorlati tudásával állandón növelte.

Jól esik tudnom, hogy vezető, irányító munkássága a hazai gyógypedagógiai szakoktatás szétágazó, módszeres eljárásainál, különösen a fonetikai és nyelvi oktatásnál annyira érvényesült, hogy a hazai siketnéma-oktatás ilyenmű eredményeiről a művelt külföld szakkörei is elismerően szereztek tudomást.

Mindennek örvendetes megállapítása után indítatva érzem magamat, hogy a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola igazgatásával törént megbízatása alkalmával elismerő köszönetemet fejezzem ki mindazért a különösen értékes munkásságáért, amit a budapesti áll. siketnéma-intézet és a hazai gyógypedagógiai szakoktatás módszerének fejlesztése, végül pedig a siketnémaoktatás eredményesebbé tétele érdekében mindenkor kifejtett. Budapest, 1941 november 11.”

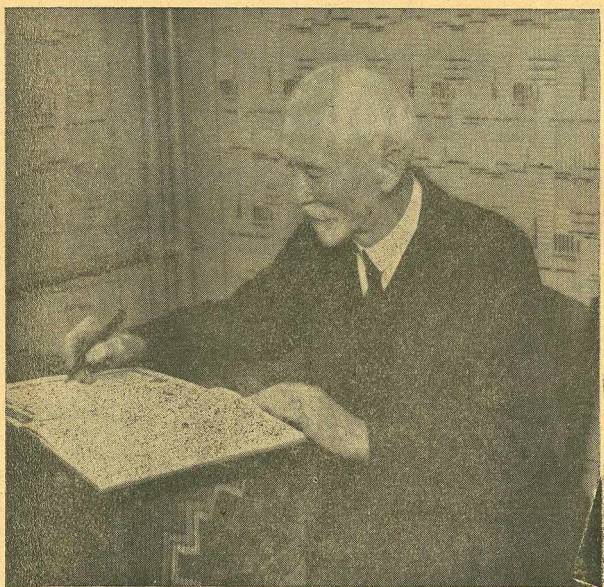
Ákos István látogatása a siketnémák budapesti állami intézetében.

A siketnémák budapesti állami intézete az 1940—1941. tanév végén ünnepelte ötvenéves fennállását. Az ünnepség a legnagyobb csendben és teljesen zárt körben történt meg. Az intézeten kívül állók közül nem volt arra hivatalos senki sem. De a megemlékezésből viszont nem maradt ki senki, akinek része volt az intézet léte-sítésében s aki résztvett az intézet ötven éve folyó nagy munkájában. Szép írás ment Ákos Istvánhoz is, aki az intézetnek első, alapját megvető igazgatója volt és aki egyedül él még az intézet eddigi igazgatói közül. Ákos István e levél vétele után megjelent az intézet igazgatójánál. Megköszönte a róla való megemlékezést, de kijelentette, hogy az intézet igazi jubileumi napja december hó elseje. És ha Isten élteti, ezen a napon eljön az intézetbe, hogy megtekintse az itt folyó munkát és megfüröszze lelkét a visszaemlékezés édes-bús hangulatában.

Az intézet igazgatója nem feledkezett meg Ákos István kijelentéséről és kellő időben tudatta vele, hogy az ígért látogatásra számot tart.

1941. december hó elsején ünnepi hangulatban várta az intézet Ákos István érkezését, aki a megbeszélt időre pontosan meg is jelent. A tanári testület az igazgatói irodában gyűlt egybe, hogy üdvözölje a magyar gyógypedagógiai oktatás nesztorát. Az üd-

vözlő beszédet Füzesi Árpád igazgató mondotta. A szív és lélek minden szeretetével és az őszinte tisztelet és nagyrabecsülés melegségével ékes beszéd méltó volt a gyönyörűségesen áhitatos percekhez. Simon József tanügyi tanácsos szavai, majd pedig Szabady Géza nyugalmazott siketnéma intézeti tanár — egyedüli, aki még él Ákos István legelső tanítványai közül — visszaemlékezése után, a 81 éves, testi és szellemi erejének teljes épségével rendelkező Ákos István, meghatódottan köszönte meg a nem várt, de neki végtelenül jóleső megtiszteltetést. Csak magába rejtve sejtette, hogy talán mégsem feledték őt el a ma élő siketnéma intézeti tanárok, őt, aki előadó tanár, útbaigazító kalauz volt — egykor, régen! Minden kitüntetésnél jobban esik szívének-lelkének a kartársi szeretetnek ez a megnyilvánulása, ami legszebb emlékként fog élni benne mindvégig. Még két intézeti növendék járult az ünnepelt elé s értelmes beszéd kíséretében virágot nyújtottak át a volt tanárnak s az intézet első igazgatójának. Ezután kedélyes beszélgetés következett a fehér asztalnál, majd pedig néhány fényképfelvétellel örökítettük meg a ritkán adódó együttlétet. Az intézet vendégkönyvébe a kövekezőket írta Ákos István:

„Az első tanév első napjának félszázados évfordulóján az isteni gondviselés kegyelméből megvalósítva láthattam azt a reményt, melyet ötven évvel ezelőtt vártam és gondoltam. A csemete terebélyes fává növekedett s kérem az Istent, hogy mentül szebb gyümölcsöket teremjen a siketnémák javára és hazánk dicsőségére. Budapest, 1941 december hó 1. Ákos István.“

Ki volt Ákos (Scherer) István? — Scherer István a siketnémák oktatására képesítő szakvizsgálatot mint a váci siketnéma intézet másodéves tanárjelöltje, 1883 június 27-én tette le. Sorrendben a negyedik volt azok között, akik szakvizsgálatot tettek az 1879. évi 19.383. számú rendelettel kiadott szabályzat értelmében. 1881 októberétől 1891 november 2-ig mint tanárjelölt és mint tanár működött a siketnémák váci kir. orsz. intézetében. Közben 1889 november 10-től Budapestre járt be, mert ő volt a budapesti állami polgári és elemi tanítóképezdőben a siketnéma tanárképzés érdekében tartott szakelőadások előadója. 1891-ben véglegesen Budapestre került. Buzgólkodása révén ebben az évben, december hó elsején nyílt meg a budapesti tanárképző tanfolyammal kapcsolatos gyakorló iskola 9 siketnéma tanulóval. Ebből a gyakorló iskolából fejlődött ki a siketnémák mai budapesti állami intézete, amelynek ő volt az első igazgatója 1891—1896-ig. 1889—1892. években a siketnéma oktatás történetét és irodalmát adta elő a váci tanárképző tanfolyamon. Szerkesztésében jelent meg 1887-ben a „Kalauz“, a magyar siketnéma oktatásügynek első szakfolyóirata.

Üttörő munkássága előkelő helyet biztosít Ákos Istvánnak a magyar siketnéma oktatásügy történetében. Szolgálati idejének teljes kitöltése után vonult nyugalomba és azóta friss jó egészségben tölti napjait nagyrésztben sashegyi kedves villájában s annak magateremtette kertjében, gyümölcsfái és virágai között. Felesége hasonló jó egészségnek örvend. Gyermekeik és unokáik veszik őket szeretettel körül s teszik napsugarassá életük derűs, szép alkonyát. Ehhez a szép életalkonyathoz kívánt szeretett Pista bácsinak még igen sok boldog évet a budapesti siketnéma intézet tanári karán át a magyar siketnéma oktatásügynek, sőt az egész magyar gyógypedagógiai oktatásügynek minden művelője, tanára folyó hó elsején, a siketnémák budapesti állami intézete megnyitására ötvenéves emléknapiján.

Lapunk is, mint az első szaklapnak, a Kalauznak utóda, szeretettel köszönti az első, alapító szerkesztőt! (Gy. Á.)

A gyógypedagógiai áll. kórtani és gyógytani laboratórium közleményeiből.

Vezetője: Dr. Bárczi Gusztáv igazgató, orvos.

Örökléskutatástani alapfogalmak. (II.)

Az ivaros szaporodás (gamogonia) két különböző ivarú egyén ivarsejtjeinek (gaméta) egyesülésén alapszik. Amíg az ivartalan szaporodásnál az egy ős génje új egyénné fejlődhetik, addig az ivaros szaporodás létrejöttéhez két, ivarilag különböző ős gamétáira van szükség. A nő petesejtjének (ovum) a hím ivarsejtjével (spermium) való találkozását copulációnak mondjuk. A két sejtből lett egy és ennek a neve zigota. Természetesen az így keletkezett új sejt: a zigota, kétszer annyi gént tartalmaz, mint külön-külön akár az ovum, akár a spermium. Ezeknek a géneknek az összegét genomnak nevezzük. A génom tehát a zigota genotípusát képezi. Természetesen ez az új genotípus kettős génomú. Ebben a kettős génomban egybefoglaltatik a két ős minden tulajdonsága. Ezek a gének lehetnek vagy azonosak, vagy ellentétesek. Az azonos gének: izogének, az ellentétesek: heterogének. Az izogének utódjai: homozigota, a heterogének utódja: heterozigota lesz. Keresztezésnek mondjuk az eltérő génomú ivarsejtek egyesülését.

Amíg az ivartalan szaporodásnál keresztezésről beszélni nem lehet, addig az ivaros szaporodásnál, amennyiben két egymással teljesen azonos genotípusú egyén a lehető legnagyobb ritkaságok közé tartozik, alig fordul elő és így az ivaros szaporodás keresztezés útján történik és az ilyen keresztezés által keletkezett utód a két ős tulajdonságait veszi át, teljesen nem azonos sem az egyik, sem a másik össel... valami más... harmadik keletkezik. Ennek az új egyénnek a neve: hibrid. Ez a szó azonban nem fedti ezt a magyar fogalmat: korcs!!!! A hibrid annyit jelent, hogy sem az ovum, sem a spermium génjeinek valamennyije nem léphet előtérbe. Az egyikből is, a másikkól is csupán az egész kiegészítésére szolgáló részlet jelenhetik meg az utódban.

Az ivarsejtekben lévő allél gének vagy ellentétesek. Két egymástól eltérő génomú ivarsejt egyesülése által létrejött genotípus-változást „kombinációnak” nevezzük. Az ivartalan szaporodásnál az utód mindig teljes egészében örökli az ős tulajdonságait, teljesen azonos a testvéreivel, unokatestvéreivel stb. Ezzel szemben az ivaros szaporodásnál az utód és az „ősök” tulajdonságai keverődnek és csupán az egy petéjű ikrek azonos genotípusúak.

— Paratypus. A környezethatások az ember életére nézve nem közömbösek. Látjuk a földön élő ember sokszerűségét, a négert, az eszkimót stb. A növények és az állatok világában is megfigyelhetjük a környezet (milieu, peristatis) hatását. A környezet hatásaira a szervezetek reakcióval felelnek. Természetesen ezek a reakciók

nem lesznek egyformák, amint a hatások sem teljesen azonosak. Hogy az egyes szervezetek mennyire reagálnak a külső hatásokra, azt a jelenséget „hajlamosságnak” mondjuk. A hajlamosságot a *genotípus* határozza meg. Természetesen a gének ilyen hatásukat csak akkor érvényesíthetik, ha a külvilág megfelelő ingerekkel támadja a szervezetet. Just ez úgy fejezi ki, hogy „*az öröklöttség eleve elrendel, a környezethatás valósít.*”

A környezethatásokra fellépő reakciók nyomán *alkalmazkodásbeli jellemvonások* fejlődnek (*adaptatio*), melyek állandósulhatnak és a szervezet alkatának az összetételében szerepet kapnak. Vannak olyan környezethatások, amelyek nem állandóak, múlóak és jelenlétük csak a szervezet *conditioját* jelentik. Pl. egy daganat az emberi szervezetben, vagy a műtéteknél alkalmazott narkosis. Az *adaptatio* és a *conditio* együttesen adják a *paratypus* fogalmát.

Fenotypus. A *paratypus* és a *genotypus* közös, együttes reakciókban mutatkoznak az egyénen. Ezek a reakciók láthatók, megfigyelhetők, sőt lemérhetők. *A fenotypus tehát, bizonyos mértékben a környezeti hatások kialakulásának a kifejezője.* Azonos *genotypusú* egyének azonos külső körülmények között azonos *fenotypusúak* lesznek. (Isogének, mint *isoreagenesek* szerepelnek, azonos külső körülmények között *izofének* lesznek.)

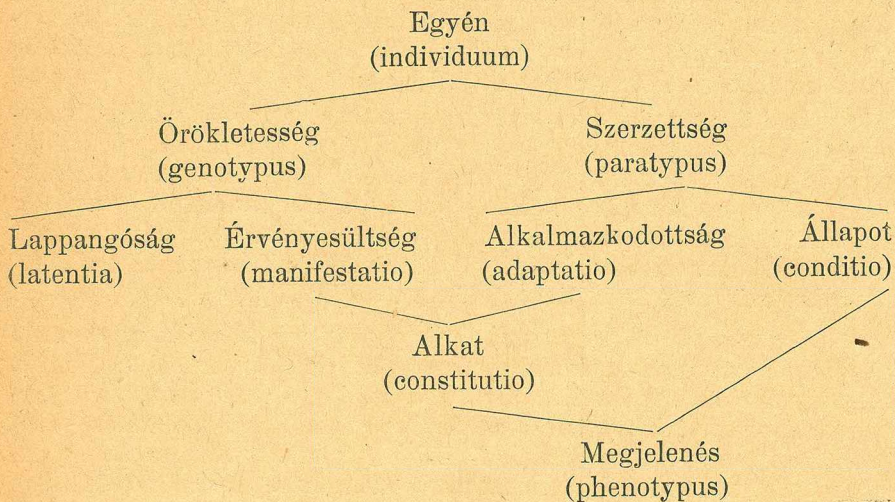
Ugyanazon környezetben, ugyanazon környezeti hatásoknak kitéve különböző *fenotypusú* egyéneket találunk, azért, mert a *genotypusuk* különböző. A külső hatásokra is beállanak változások a szervezeteken. Ezek a változások azonban nem mélyrehatóak, a *genotypust* nem változtatják meg. Nem állandósulnak, csupán *modifikálják* a szervezetet. A *genotypus* öröklődő reakciómód, a *fenotypus* pedig ennek a reakciómódnak a külső megnyilvánulása. *Mutatciónak* mondjuk az ismeretlen eredetű *belső megváltozást*, amely örökletes jellegű.

A *mutatio* és a *modifikatio* között lényeges a különbség. A *mutatio* öröklődő megváltozást jelent, a *modifikatio* pedig a *fenotypus* különféle intenzitású reakcióját jeleníti meg.

Alkat. Az alkat-típusok közismertek: Stiller, Kretschmer, Tandler beosztásai az örökléstudomány előtérbejutásával, mindinkább veszítenek jelentőségükből. Mindinkább az *egyéni alkat* lép előtérbe. Vannak szerzők, akik az alkatot a *fenotypus* fogalmával hozzák összefüggésbe. Tandler az *alkatot* a *genotypussal* teszi azonosná. Verebélyi prof. szerint „az alkat az egyén vegyi, fizikai, biológiai és lelki tulajdonságainak az összessége, amely reakcióképességét a külvilággal szemben az élet bármely percében megszabja.” Ezek szerint az alkat *genotypusos* és *paratypusos* elemeket tartalmaz, de egyiket sem teljesen. A *genotypusnál* megkülönböztettünk lappangó és érvényesülő géneket, a *paratypusnál* pedig beszéltünk

adaptációról és konditioról, ezek alapján az alkat fogalmát az érvényesültség és az alkalmazkodottság összege fejezi ki.

Az alapvető fogalmak összefüggése a következő (dr. Szabó):

Ezek az alapfogalmak az eddigiek alapján az örökléstani kérdésekben útmutatóul szolgálnak és áttekintést nyújtanak olyan kérdésekben, amelyek eddig bizonyos mértékben a legnagyobb özszevisszaságuk révén komolytalanoknak tekintettek. Fontos lenne, hogy az intézeteinkben található gyermekeket örökléstani szempontból rendszeres környezettanulmány alapján vizsgáljuk át és gyűjtjük az adatok tömegét a további kutatásokhoz. Ebből a szempontból a Laboratórium a hozzáférhetőknak szívesen ad részletes felvilágosítást. Ilyen irányú munkásságban ezidőszert a siketnémák budapesti áll. intézete, három állami gyógypedagógiai intézet és a vakok kir. orsz. intézete vesz részt. Nagyon fontos lenne, hogy valamennyi siketnéma intézetünk vegyen részt ebben a kutatásban.

Szemle, könyvismertetés.

P. Schneider: A dadogás gyógyításának új útjai. Luxemburg, 1941.

Eddigi törekvéseinket messze túlszárnyaló, korszakalkotó munka ez. Mindenekelőtt megállapítja, hogy a dadogás lényegével foglalkozó két főelmélet — a szervi és a lélek-idegkórtani alapokra épített elmélet — egymásnak többé-kevésbé ellentmond s ezért egységesítést kíván. Számos képviselője akad az alkati elméleteknek is. Utóbbiak a dadogás valódi okát az agygyulladásokban, középagysérülésben, az érző beszéd-központ gyengeségében, a „szócsengésközpont” beteges érzékenységében, a hangszalagok elsődleges görcsös állapotában, a tüdő hiányos levegőnyomásával kapcsolatosan a beszédizmok hangközi túltengésében, a beszédszervek műszaki álképződésében, belső elválasztásos zavarokban, szénsavtúltengésben, egyéb rendellenes savak képződésében stb. vélik felismerni. Szerintük ez a beszédhiba tulajdonképpen a legyengült testi-lelki összszalkatban gyökeredzik.

A munka négy főfejezete fejlődési dadogást, dadogást, mint jellegzetes idegbajt, körülrásos alapokon nyugvó dadogást és szervi dadogást különböztet meg. Ezeknek I. időszaka a kezdődő dadogás.

Ennek alcsoportjai:

a) a kezdődő dadogás első foka: öntudatlan, zavaró lélektani jelenségek;

b) a kezdődő dadogás második foka: tudatos, zavaró lélektani jelenségektől kísért, mesterkéltné dadogás.

II. időszaka: a súlyos dadogás.

Ennek alcsoportjai:

a) Mozgó, dinamikus időszak.

Váramozó, idegkóros dadogás, lelkikóros befolyása nélkül; lélezési zavarok; beszédtagolási nehézségek; együttmozgások.

b) Érzék-részvétlenségi időszak.

Kifejezetten zavart állapottal kapcsolatos, váramozó idegkóros dadogás.

Az öntudat hasonértelmű szóhelyreállítási munkája.

c) Az erkölcsi lelkibetegség időszaka.

Erős kényszerképzetű behatástól kísért súlyos, váramozó idegbeteges dadogás.

Kifejezett lelki kóroság.

Az öntudatnak beteges én-jére vonatkozó, általánosító helyreállítási munkája.

d) Rejtett időszak vagy belső dadogás.

A gondolkodás kihagyásai, magánhangzónyujtások, ellenkérdések, test- és kézmozgások, a bajba történő beleélés. A megnyugvás kezdete.

III. időszak: a kiegyenlítődési időszak.

A gondolkodás kihagyásainak, a belső vagy külső dadogási lehetőségeknek gyengülése. Toldószavak, nyujtások.

Látszólagos, ritkán igazi gyógyulás.

*

A következőkben a dadogás legújabb gyógymódjáról nyújt részletes ismertetést. Majd a felvételi lap pontos és megbízható kitöltésének, a pedagógiai és orvosi vizsgálatnak és a családja összeállításának szükségességét hangsúlyozza a mű.

Ezután a munka felette széles látókörű és nagy szaktudású szerzője a különleges gyógymódról, a dadogás idegkóros alakjáról, mint beszédvárosakozási, illetőleg beszédfélelmi idegkórságról értekezik. A lazító- és bevezető-gyakorlatok ismertetésével kapcsolatosan, a nyugalmi gyógymóddal és az ütemes nevelés kérdésével foglalkozik.

A munkának további érdekessége „A tervszerűen leglehetségesebb, sokoldalú kifejezés-iskolázás, mint kiegészítő beszédgyógymód” c. fejezete. Különös gondot kell fordítanunk ezenkívül a nevelési gyógymódra és az idegkóros életmódnak megjavítására is.

A befejező rész a megjavítás mivoltával foglalkozik tárgyilagosan.

P. Schneider „A dadogás gyógyításának új útjai” c. művét, mint a gyógypedagógia egyik legfontosabb és legnehezebb részterületén végzendő munkának eddigi legbiztosabb vezérkönyvét, a szakkörök szeretetébe és figyelmébe ajánljuk. A szerzőnek emberszeretettől áthatott munkássága annak a súlyos bajnak az eddigieknél eredményesebb ellensúlyozására ad útmutatást és ezzel szerencsétlenjeinknek életörömöt és az életküzdelem sikeres megvívásához megfelelő erőket biztosít. A munka rövidesen magyar fordításban is meg fog jelenni.

Fertőszegi Berta.

Triebold—Tornow—Villinger: Freiluftziehung in Fürsorge-Erziehungshäusern. Megjelent 1938-ban az Armanen-Verlag kiadásában, Lipszében, 80 oldalal és 22 képpel. — E könyv az első munka, mely a szabadlevegős nevelést és a gyógypedagógiát egymással kapcsolatba hozza és közös alapra helyezi. Három részre tagozódik. Az elsőben Triebold Károly mondja el a szabadlevegős nevelés általános és alapvető tudnivalóit, különös tekintettel a gyógypedagógiára. A második és tulajdonképpen főrészben Tornow Károly dr. a szabadlevegős nevelés pedagógiai és gyógypedagógiai szempontjainak megvalósításáról beszél. A harmadikban Villinger Werner dr. egyet. tanár arról ír, hogy a gyógypedagógiai intézetekben mi a szerepe az orvosnak és a szabadlevegős mozgalomnak. A könyv a maga gyakorlati beállítottságával rámutat arra, hogy meglévő intézeteinket hogyan alakíthatjuk át szabadlevegős intézményekké, de rámutat arra is, hogy az új iskolák és intézmények létesítésénél olyan szempontok fognak majd érvényesülni, mint amilyenekre idáig nem is gondoltunk. Pedagógus, orvos és építész együttes munkája fogja kialakítani az új iskolatípust; a szabadlevegős nevelés mozgalma, mint pedagógiai reform pedig új irányt mutat a közoktatásnak és új tartalmat ad a nemzetnevelésnek.

— rab. —

Vértes O. József: A gyógyítónevelés rendszere. 82 oldal. Budapest, 1940. Ára 4.— P.

A szerző tényleg röviden áttekinthető rendszert igyekszik adni. Feltétlen érdeme, hogy a fogyatékoságügy minden ágának helyet biztosít az egységes gyógypedagógia nagy keretében (nyomorékok; vakok; siketnémák; siketvakok; gyengénlátók; nagyothallók; hibásbeszédűek; idegesek, hisztériások, pszichopáthiások; jellemváltozók; oligophrenek; pszichotikusok). Érdeme az is, hogy a gyógypedagógia tudományának kérdéseit könyvével napirenden tartja, hiszen az utóbbi 8 év alatt sem magyar, sem német nyelven nem jelent meg ilyen munka. Nagyon találó az a megállapítása, hogy a gyógypedagógiának általa felállított négy kritériuma a fogyatékosok minden egyes csoportjára egységesen jellemző. E négy kritérium: 1. normától elütő lelki élet, 2. a pszichikailag rendellenes elméknek az összeséghez viszonyított jóval jelentősebb százalékszám, 3. a korlátozott pályaválasztási lehetőség és 4. a sajátos tanítás, mely a normálisok iskoláiban nem oldható meg.

Szerzőnek azonban vannak olyan téves megállapításai is, hogy egyébként ügyesen összefogott kis könyvét súlyos megítélésnek teszi ki. Így pl. mindent a gyógyítás fogalmával igyekszik megmagyarázni. Ki is jelenti nyomatékosan, hogy „a gyógyító pedagógia gyógyít”. Az ilyen magyarázat ma már idejét multá. Tárgyi tévedéseiről azonban beszéljen néhány soron át maga a szerző. A 24. oldalon ezt írja: „A csökkent keresőképesség az a kritérium, mely valamennyi a gyógyító pedagógia körébe tartozó egyént jellemzi”. Ezen egyébként nem helytálló meghatározására a 29. oldalon már maga is rációfol, mikor azt mondja, hogy: „A nyomorékok hivatásválasztásuk alkalmával sok korlátba, akadályba ütköznek. E gátak ellenére is minden testileg fogyatékos megtalálja a maga megfelelő munkahelyét, melyben keresetképesége a tökéletes mértéket megüti”. A vakokról szólva a 33. oldalon ezt írja: „A teljesen vakon születetteknek nincsenek látási képzeteik”. A 31. oldalon mégis azt állítja, hogy: „A vakon születettek csoportjában a nevelés-és oktatás igen zavaros látási képzetekkel kénytelen dolgozni”. Szerző ilyen állításai súlyos szakbeli tévedések, sőt abszurdumok. Könyvének tartalmi részét csak zavarossá teszik. De nem értünk egyet szerzőnek gyógypedagógiai nyelvújító kísérleteivel sem. „Gyógyító pedagógia”-nak nevezi az eddigi gyógyító nevelést és gyógypedagógiai oktatást. A gyógyító nevelés tudománya számára a „gyógyító pedagógika” műszót találja ki. Új kifejezései erlőltetettnek tűnnek. Lépten-nyomon találkozunk olyan kifejezéseivel is, melyek magyar szakirodalmunkban egyáltalán nem használatosak és más jelentésűek, mint amilyenek ő szánta őket, ilyenek pl.: különnevelés, különoktatás, különitanítás. Eredetük nyilvánvaló, ha szerző nem is említi a forrást. A Sondererziehung, Sonderschule, Sonderunterricht szavakat már mégsem lehet csak így szolgálilag lefordítani és magyar szókincsünkbe becsempészni. Elsősorban is helytelen fordítás, mert a „sonder” a mi esetünkben a normától való eltérést jelenti, nempedig az elkülönülést. Másodsorban pedig bárhogyan is fordítjuk le az új né-

met gyógypedagógiai elnevezéseket, fogalmukat és tartalmukat még nem tudjuk visszaadni. Eléggé tudott dolog, hogy az új német kifejezések a nemzetiszocializmus világnézetéből eredő német nemzeti újjáéledés eredményei és csakis így érthető új tartalmuk és fogalmuk. Hívei vagyunk a magyar gyógypedagógiai szakkifejezések helyesbítésének, de tudjuk, hogy ennek meg a magyar megújulásból kell kiindulnia. Reméljük, ezt a szerző is elismeri!

Vértés magyar nyelven adta ki könyvét, de a 112 idézett forrás-munka között egyetlen szóval sem emlékezik meg Tóth Zoltán munkáiról. Pedig nem ártott volna azokat is átlapoznia, minden bizonynal nem tett volna olyan abszurd megállapításokat. A könyvnek egyébként van még egy másik pikantériája is: a kiadóul feltüntetett jőnevű könyvkiadó cég nem is tudott e könyv megjelenéséről vagy létezéséről és tagadja, hogy bármi köze is volna hozzá. Sőt arra kért bennünket, hogy ismertetésünkben a világért meg se említsük őt. A könyvet kiállító nyomda után néztünk most már, de ennek sincs nyoma. Mit gondoljunk hát erről a könyvről 1940—41-ben? Nem közülünk való és nem is közülünk való!

Wallrabenstein Frigyes.

Egyesületi élet.

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesületének tagnévsora az 1941 év végén.

Ábrahám János, Szeged	Bojthayné Tóth Adél, Sopron
Aggházy Irén, Ujpest	Bors Vilmos, Budapest
Angyal József, Kecskemét	Bründl Ödön, Sopron
Aragi József, Ungvár	Bulecza János, Ungvár
Araginé Nagy Katalin, Ungvár	Czeglédy György, Budapest
Babilya Margit, Kispest-Wekerle-t.	Czászárné Báthory Margit, Bpest
Dr. Baranyai Géza, Budapest	Cseresnyés Ferenc, Budapest
Barcza Erika, Budapest	Csizmazia Kálmán, Szeged
Bartal Sándor, Kisújszállás	Csomor Anna, Gyula
10 Bács László, Kaposvár	30 Dankó István, Eger
Baleczky Bertalan, Ungvár	Demjén Antal, Budapest
Dr. Bárczi Gusztáv, Budapest	Dulya Antal, Losonc
Berényi Ferenc, Budapest	Dunay Blanka, Gyula
Berényi Üveges Sándor, Szeged	Duráczy József, Kaposvár
Berinza János, Budapest	Ehling Jakab, Budapest
Dr. Bernáth István, Budapest	Erdélyi József, Eger
Bíró Sándor, Vác	Essósy József, Kisújszállás
Bíróné Tihanyi Erzsébet, Vác	Fehér Sándor, Budapest
Besenyői Mátyás, Vác	Fehérváry Sándor, Szeged
20 Bojthay Béla, Sopron	40 Dr. Fejérmé Nyitribusz Ilona, Bpest

- Ferghete Traján, Kolozsvár
 Fertőszegi Berta, Sopron
 Fiedler Lajos, Budapest
 Fizáry Bódog, Budapest
 Fizáryné Tichy Marianna, Bpest
 Fizáry Marianna, Vác
 Füzesi Árpád, Budapest
 Garay Ödön, Kolozsvár
 Ganzel Irén, Budapest
- 50 Garbayné Konkoly Mária, Debrecen
 Dr. Gazdagné Nagy Sarolta, Ujpest
 Gábor Lajos, Szeged
 Gábory Lajos, Eger
 Gáldy Andor, Budapest
 Gáspár Árpád, Kecskemét
 ifj. Gáspár Árpád, Vác
 Gáspár János, Debrecen
 Gáspár Jánosné, Debrecen
 Gerstner Ödön, Vác
- 60 Gogola Aladár, Vác
 Góts Ottó, Budapest
 Greisinger István, Budapest
 Gresz József, Szeged
 Gyovay D. József, Szeged
 Györgyfy Ákos, Budapest
 Györffy Pál, Budapest
 Hajdu Lajos, Budapest,
 D. Heyer Márton, Kolozsvár
 D. Heyer Mártonné, Kolozsvár
- 70 Hajós Elemér, Kispest
 Hanyvári Pál, Sopron
 Haraszthy Kálmán, Debrecen
 Hámory Aladárné, Kaposvár
 Hellebrandt Gizella, Kaposvár
 Herodek Károly, Budapest
 Hickel István, Budapest
 Hochrein Lajos, Budapest
 Horényi János, Kolozsvár
 Horváth Frigyes, Budapest
- 80 Horváth Kálmán, Budapest
 Horváth Lajos, Kaposvár
 Istenes Károly, Budapest
 Ivány József, Budapest
 Jármer Lajos, Budapest
 Järmerné Tekes Julianna, Bpest
- Jászóyné Vajda Vilma, Gyula
 Jávor Gyula, Debrecen
 Jónás Jenő, Kecskemét
 Jónás László, Budapest
- 90 Joó Sándor, Szombathely
 Juhász Zoltán, Eger
 Kallós Erzsébet, Vác
 Kanizsai Dezső, Budapest
 Kanozsay József, Losonc
 Kapitány János, Kaposvár
 Kardos Ignác, Budapest
 Karnay Árpád, Budapest
 Dr. Karátsonyiné Kovács K. Margit, Kecskemét
 Kádas György, Kisújszállás
- 100 Kákonyi Sándor, Szeged
 Kelemen Géza, Debrecen
 Kelemen Mária, Gyula
 Kenderessy Gyula, Losonc
 Kerényi József, Budapest
 Király Endre, Aszód
 Kiricsi Lajos, Budapest
 Kiss Vera, Debrecen
 Klug Péter, Budapest
 Kondra Pál, Kisújszállás
- 110 Konrád György, Budapest
 Kovalikné Bolla Sári Kispest-Wekerle-telep
 Kovácsné Metzner Anna, Bpest
 Kovácsné Payer Ilona Budapest
 Dr. Krieger György, Budapest
 Kovácsné Szulyovszky Lilla, Gyula
 Krupa Pál, Vác
 Kuczín István, Ungvár
 Dr. Kulitzné Papp Sarolta, Gyula
 Laborfalusi Gyula, Kisújszállás
- 120 Laczkó István, Kisújszállás
 Láng István, Szeged
 László Géza, Kaposvár
 Leopold Rezső, Eger
 Lett József, Kecskemét
 Lovász Árpád, Budapest
 Libucz József, Aszód
 Dr. Lőrinczné Sófaly Rózsa, Lispe
 Maár János, Sopron

- Magyar László, Budapest
- 130 Markó Ferenc, Budapest
Marosfalvi Albertina, Kolozsvár
Molnár Béla, Szeged
Murányi Antal, Budapest
Müller Lajos, Szombathely
Nagy Györgyi, Gyula
Nagy Lajos, Kolozsvár
Nagymajtényi László, Kaposvár
Némethy Kázmér, Budapest
Papp György, Debrecen
- 140 Patakiné Szalay Vilma, Vác
Pálinkás Sándor, Losonc
Pavlenkóné B. Zsófia, Kolozsvár
Pánczél Imre, Gyula
Pető Ferenc, Budapest
Pesky Mária, Kaposvár
Petróczi József, Szombathely
Pirovits Jenő, Budapest
Prekopp Ferenc, Losonc
Prekopp Ferené, Losonc
- 150 Prohászkané Csuley Kornélia, Gyula
Rédiger Károly, Budapest
Révász Kálmán, Budapest
Rott Lajos, Kolozsvár
Salgó Elemér, Budapest
Sándor Lajos, Budapest
özv. Sándorné Reinwarth Lujza, Bp.200
Simon Etelka, Eger
Simon József, Budapest
Siposs Jenő, Vác
- 160 Dr. Sókyné, Farkas Mária, Kaposv.
Solymos Sándor, Eger
Spitzer Irén, Budapest
Stannan Péter, Budapest
Schnitzl Gusztáv, Budapest
Schönberger Mór, Budapest
Schreiner Ferenc, Budapest
Schulmann Adolf, Budapest
Steffler Dezső, Kaposvár
Szabó Géza, Eger
- 170 Szabó Gyula, Debrecen
Szabó Rezső, Kolozsvár
Szatmári Antal, Ujpest
Szaucsekne Buzáth Aranka, Bpest
- Szentgyörgyi Gusztáv, Bpest
Szép József, Vác
Szilárd Margit, Bpest
Szirt János, Kolozsvár
Szomor Endre, Budapest
Szöllösiné Szemeshegyi Klára, Vác
- 180 Takács Gyula, Sopron
özv. Takácsné Ember Ilona, Ungvár
Tamás István, Debrecen
Tamás Lajos, Losonc
Tamásné Váry Kornélia, Vác
Tapodi Ernő, Budapest
Tatai Vilma, Eger
Tálas Istvánné, Láng Mária, Bpest
Dr. Tegyeyné Ábel Vilma, Bpest
Telkes Alfréd, Kispeszt-Wekerletelep
- 190 Thüringer János, Budapest
Thüringerné Darvas Olga, Bpest
Tinschmidt Ernő, Losonc
Tinschmidtne Markovits Vilma, Losonc
Tóth Árpád, Debrecen
Tóthné Szabados Ilona, Debrecen
Tóth Ferenc, Pestszenterzsébet
Tóth Imre, Kisújszállás
Török Sándor, Szeged
Tudós József, Sopron
Ujvárosy József, Budapest
Ujváry Ferenc, Szeged
Ürmössi Jenő, Kolozsvár
Vajda Lajos, Budapest
Vargha Béla, Debrecen
Vass János, Sopron
Vattyai Ferenc, Vác
Válek János, Vác
Vándory Dezső, Budapest
Veress János, Ungvár
- 210 Végh Ferenc, Sopron
Vida Lajos, Budapest
Vissy Margit, Sopron
Völker József, Sopron
Wallrabenstein Frigyes, Budakeszi
Wayán Ferenc, Sopron
Weszelovszky Lajos, Budapest
Wolkóber János, Vác

Zalán József, Budapest
Záborszky Árpád, Vác
220 Zengő Péter, Szeged
Zsembai Ferenc, Vác

Zsemberi József, Vác
Zsenaty Dezső, Budapest
Zsenatyné Szakszon Gizella Bpest.

Hírek, vegyesek

Munkatársainknak, lapunk olvasóinak és ügyünk jóbarátainak ezúton kívánok boldog újévet! (A szerkesztő.)

Lapunk jövőévi első száma 1942 január 29-én jelenik meg. Lapzárta január 18-án.

Házasság. Dalik Ilona és Berényi Ü. Sándor, szegedi siketnéma-intézeti tanárok, folyó hó 8-án házasságot kötöttek.

Személyi hírek. Füzesi Árpád igazgató „Mit ismerhetünk meg a beszédből, írásból és rajzból?” címen vetítettképes előadást tartott november 28-án az Egyetemi Lélektani Intézetben, a Pszichológiai Társaság Gyakorlati Emberismereti Tanfolyama keretében. — Györgyfy Ákos tanár megemlékező beszédet mondott a Nagyothallók Egyesületében gróf Széchenyi Istvánról és a „Cházár András” orsz. siketnéma otthonabn jólési Cházár Andrásról. — Sulyomi-Schulmann Adolf igazgató a Fehér Ház Bajtársi Egyesület dec. 3-iki vacsoráján „A fajiság ereje” címen tartott előadást. — Kuczsin István, a siketnémák ungvári intézetének igazgatója, nyolc hónapig tartó katonai szolgálat után, mint karpaszományos c. őrmester szerelt le. — Bács László kartársunkat a Nemzeti Munkaközpont kaposvári szerve, amelynek csaknem ezer tagja van, elnökévé választotta. — László Gézá, a siketnémák kaposvári intézetének igazgatóját, a VKM tisztében megerősítette. — Dr. Fodor Ferenc pécsi tankerületi kir. főigazgató két részletben, október és november hóban, tanulmányi látogatást tett a siketnémák kaposvári intézetében. — Marton József tanügyi titkár okt. 24—25-én meglátogatta a kisujszállási gyógypedagógiai nevelő intézetet.

A kolozsvári főigazgatói tankerületben kétnapos igazgatói értekezlet volt november 28. és 29. napjain a közép- és középfokú iskolák igazgatói részére. Résztvettek azon a kolozsvári gyógyítva nevelő intézetek (siketnémák, vakok és gyengeelméjűek int.) igazgatói is. Az utolsó nap szakszoportonkénti előadás keretében, Simon József tanügyi tanácsos a gyógyítva nevelés problémáiról tartott magasszínvonalú előadást.

Halálozás. Id. Hausinger János, Hausinger Krisztina budapesti áll. siketnéma intézeti felügyelő édesatyja folyó hó 11-én, 68 éves korában Ókécskén elhunyt. — Ny. b!

Az előző évekhez hasonló kedvességű Mikulás-estet rendeztek a siketnémák budapesti állami intézetében, Thüringer Jánosné művészi ter-

vezésében. A nevelési vonatkozásokkal telített, sikerült kis színdarab után minden növendék ajándékot kapott a Mikulástól.

A siketnémák kolozsvári intézetében december 5-én este Mikulás-járás volt. A tanári kar jelenlétében egyik növendék köszöntötte a Mikulást, aki kiosztotta ajándécsomagjait; másik növendék távozáskor köszönte meg Mikulás-apónak, hogy nem felejtkezett el róluk sem. Nevelési szempontból mély hatást váltott ki a Mikulás megjelenése.

A siketnémák kolozsvári intézetének tanári testülete, hazafias érzéstől vezéreltetve, ingyenes esti tanfolyamot nyitott a román időkben végzett, volt intézeti növendékek magyar nyelvre való átképzésére. Ezek a növendékek román nyelven tanultak s a magyar nyelv ismerte nélkül ma a környezettel érintkezni nem képesek. A tanfolyamon a magyar beszéd megtanulására és a legszükségesebb ismereteknek magyar nyelven való megértésére teszik képessé ezeket a siketnémákat.

A gyógypedagógiai áll. kórtani és gyógytani laboratóriumnak hivatalból tagjai:

a) A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola mindenkori igazgatója. Jelenleg Istenes Károly főiskolai igazgató,

b) a laboratóriumnak a minisztérium által kijelölt vezetője. Ezidőszerint dr. Bárczi Gusztáv orvos-igazgató,

c) a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola neveléstan tanárai. Ezidőszerint a vakoktól: Schreiner Ferenc c. igazgató, a siketektől: Murányi Antal tanár, a gyengeelméjűektől Berényi Ferenc tanár,

d) a minisztérium által 12 órában beosztott gyógypedagógiai tanár. Jelenleg Illyésné dr. Kozmutza Flóra tanár,

e) a budapesti áll. siketnéma-int., a vakok kir. orsz. int. és a bpesti áll. gyógyped. nevelő int. igazgatói. Jelenleg: Fűzesi Árpád, Schnitzl Gusztáv és dr. Bárczi Gusztáv.

A laboratórium meghívott munkatársai:

a) a vakoktól Révász Kálmán és Bors Vilmos tanárok,

b) a siketektől: Györgyfy Ákos tanár, szerkesztő és Gyórfy Pál tanár,

c) az erkölcsi fogyatékosok intézetétől: Király Endre tanár,

d) Taliga Miklós tanár, jegyző.

A laboratórium ezévi munkaterve: Általánosságban a háromféle intézet növendékeinek vizsgálata, különös figyelemmel az e téren mutatkozó hiányokra és szükségletekre. 1. Antropológiai vizsgálatok. (A) magasság, B) súly, C) vitál-kapacitás.) 2. A vakok képzeletvilágának vizsgálata. 3. A siketek beszédelettani vizsgálata. 4. A szellemi fogyatékosoknál a mongoloidoták oxigénes kísérletei.

A Székesfővárosi Gyógypedagógiai Tanárok Egyesülete november 17-én tartotta közgyűlését.

Az idei év munkájának egyik eredménye volt a Gyógypedagógiai Tanácsadó felállítása. Felkérésre számos elemi iskola szülői értekezletén

tartottak a gyógypedagógia munkásságát ismertető előadást. Tájékoztató körlevelet juttattak az elemi iskolákhoz.

Mindezekkel a szülőket és az iskolákat kívánta az egyesület támogatni. Látogatást tett az egyesület több pszichológiai laboratóriumban is. Csekély eltéréssel az elmúlt évi tisztkart választotta meg a közgyűlés.

Az Orsz. Közegészségi Egyesület dr. Darányi Gyula egyet. ny. r. tanár elnöklésével december 10-én tartotta évi közgyűlését, amelyen újjászervezték az egyesület keretén belül működő „Szabadlevegős Nevelési Szakosztály”-t. A szakosztály fővédnökségét Anna királyi hercegasszony vállalta. Elnök: Petrányi Győző dr. egyet. m.-tanár, főtitkár: Jamnkovich Adél dr. egyet. tanársegéd, titkár: Wallrabenstein Frigyes gyógyped. tanár. A szabadlevegős nevelési mozgalom Németországban kívül éppen hazánkban mutatott fel kimagasló eredményeket s minden jel arra mutat, hogy mint általános nevelési reform járja át a pedagógiát. A szabadlevegős nevelés a gyógyító nevelés nagy munkamezejének egyik fiatal hajtása s fokozódó jelentősége abban rejlik, hogy ma már mint nemzetvédelmi tényező elsősorban is az ép gyermekek érdekét szolgálja.

Adomány a vakok részére. Lánczy Leóné, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank egykori nagynevű elnökének özvegye közeli hónapokban elhalálozván, a sipeki Balás Béla dr. nyug. főispán elnöklete alatt álló Vakokat Gyámolító Országos Egyesületnek 10.000 P-t hagyományozott.

Látogatások. Pentsy Jenő őrnagy vezetésével a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületet meglátogatta Tohei Hayasy japán ezredes és Naka Mura japán őrnagy. A vendégek nagy érdeklődést mutattak a vakok foglalkoztatása iránt.

Kedves látogatói voltak az Egyesületnek szeptember hó 24-én: özv. gróf Csáky Istvánné a felejthetetlen emlékezetű külügyminiszterünk neje és báró Nopcsa Elekné. A főúri vendégek az ügyszó illő szeretettel szemlélték a vak iparosok munkáját és ígéretet tettek, hogy közeljövőben ismét meglátogatják az Egyesületet.

Kossuth Lajos és a vakok. Most van száz éve annak, hogy Kossuth Lajos „A szegény vakok” címen a Pesti Hírlap 1941. évi 38-ik száma hasábjain megírta a közönséghez intézett rendkívül érdekes és tanulságos cikkét. Ebben a cikkben adakozásra szólítja fel a nagy államférfiú a magyar közönséget és kéri, hogy nyújtson segédkezést az 1838-iki árvíz által rombadöntött vakintézeti épület felállítására. Ő maga 10 pengőforinttal kezdte meg az aláírást, mert mint mondotta — „Kötelességemnek ismerem azt, hogy amit szóval ajánlok, csekély tehetségem szerint tettel is megkezdjem”. Kossuth Lajos a vakságot rendkívül súlyos érzékszervi fogyatkozásnak, sőt csapásnak mondta s ennek igazolásául idézte a nagy német költőkirálynak, Schillernek következő szavait: „Sterben ist nichts — doch leben und nichts sehen, das ist ein Unglück”. És itt rátér felejthetetlen barátjának, a kiváló báró Wesselényi Mklósnak sú-

lyos esetére, aki — mint mondja — szinte vakulással küzd. Rámutat Kossuth arra is, hogy az intézet létesítése óta milyen nagy megértéssel találkozik a nemzet részéről s így kiált fel: „Valóban, az irgalmas érzet nem hiányzik a nemzetben!” Kossuth Lajos nemcsak hogy pennát ragadott a szegény vakok felkarolása érdekében, hanem a helyszínen is megjelent és nevét a pesti vakok intézete vendégkönyvébe bejegyezte. Idevonatközlőlag mondja: „Az intézetet látni, csak látni kell Uraim s e látvány a szívhez hathatósabban szól, mint Demosthenes ékesszólása”.

Borsod-miskolci egyesület átszervezése. Ismeretes, hogy a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület a századforduló elején kirajzotta magából a fiókegyesületeket. Sorra keletkeztek ilyen intézetek az ország nagyobb kulturális és ipari városaiban: keleten Kolozsvár, — nyugaton Szombathely, — az Alföldön Szeged, — délen Temesvár, — és északon Miskolc voltak azok a fontos gócpontok, amelyek elsőnek ismerték fel a vakok felkarolása érdekében felmerülő emberbaráti teendőket. A felsőmagyarországi egyesület — mert röviden így hívták a borsod-miskolci egyesületet — egyik nagynevű és érdemekben gazdag elnöke: Tarnay Gyula, Borsod vármegye alispánja volt, akinek áldásos működéséről Vitár Rezső, az Országos Egyesület főtitkára 1908. évi jelentésében egyebek között megemlíti, hogy buzgó és lelkesítő szavaira a fiókegyesület felsőmagyarországi társadalma alapításának második működési évében anyagilag és erkölcsileg a legszebb és legörvendetesebb eredményeket érte el. A fiók egyesület internátussal egybekötött foglalkoztató intézetet létesített és tartott fenn, amely mindmáig Győri-kapu 13. szám alatt fejtette ki működését. Az intézet élén kezdettől fogva, sok éven át Molnár János, a kiváló és nagy szervezőképességgel megáldott világtalan szakember állott gondnoki minőségben, aki a kis intézményt felvirágoztatta. Mindjárt a kezdet kezdetén 27 vaknak adott a foglalkoztatóban munkát és kenyeret, akik már a kiképzési idő alatt is, tehát az intézet első éveiben 1935 K. 35 f. munkadíjat érdemeltek ki. A nem szorosan intézeti célokra épült igénytelen épületben Molnár János gondnok olyan rendet, tisztaságot, fegyelmet és szellemet biztosított, amely sokaknak szolgálhatott abban az időben példaképpül. Sajnos, az 1918. évi vesztes háború után itt is nehéz napok következtek, amelyek részletezése nem tartozik e rövidre fogott közlemény kereteibe. Legyen elég tudnunk még csak azt, hogy amikor Vitár Rezső elhalálozásával az Országos Egyesület dr. Tóth Zoltán személyében új igazgatót kapott, feladatának ismerte úgy ezen, mint a többi fiókegyesületek működésében felgyülemlett sok nehézséget okos és célravezető intézmény beiktatásával rendezni és egy szebb jövő bekövetkezését lehetővé tenni. Ez abban nyilvánult meg, hogy az Országos Egyesület a fiókegyesületeknek teljes autonómiát adott, s őket a központhoz csupán az 1928-ban létesített Országos Elnökség címen ismert tekintélyszervvel kapcsolta. Ez az intézkedés szükségessé tette a vakok egyesületei számára a működési területek kijelölését. A Felsőmagyarországi Egyesület Abauj-Torna, Borsod, Gömör-Kishont és Heves vármegyékben fejtette ki tevékenységét. — Dacára ennek a célravezető és sok jogos reményt valóra váltó intézkedésnek, a Felsőmagyarországi Egyesület régi eredmé-

nyes működésének tagadhatatlanul szép napjait már nem tudta visszaszerezni, noha Eck Péter gondnok személyében minden tekintetben kiváló és gazdag tapasztalatokkal rendelkező férfiút nyert, aki az ügy felvirágoztatása érdekében sokat fáradozott. — Az utóbbi években a világtalan iparosok száma mindegyre csökkent, s amint korban előrehaladtak, számot kellett vetniök a családalapítás gondjaival is. Mint családos vakok, nagyon természetesen nem laktak benn az intézetben, hanem annak bejáró munkásai lettek, — minthogy pedig bentlakásra elegendő világtalan férfiú felvételre nem jelentkezett, az internátus létszáma lassan a minimálisra apadt le. Már ez egymagában is indokoltá tette az átszervezés gondolatát. Ehhez járult azonban Miskolc városának az az elhatározása, hogy az intézet részére eddig átengedett épületét más szociális célokra kívánja felhasználni. Ilyen előzmények után a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület, egyetértően a Felsőmagyarországi Egyesület elnökségével, kereste a megoldásnak módjait, amelyek végre is abban fejeződtek ki, hogy a Felsőmagyarországi intézet oda kanyarodott vissza, ahonnan 1906-ban, alapítási évében kiindult, vagyis átszerveztetett fiókegyesületté. Mint ilyen, autonómiáját megszüntette és szoros viszonyba került a központi egyesülettel. A két illetékes tényező elnöki tanácsa „Megállapodást” létesített, amelyben egyebek között körvonalazták a fiókegyesület további feladatát, amelyet jövőben a vak munkások felkarolása érdekében követnie kell, és biztosították továbbra is Miskolc városa részéről a fiókegyesület további erkölcsi és anyagi támogatását. Meg vagyunk győződve, hogy az intézménynek ily módon való átszervezése a vakok hazai ügyének előnyére fog szolgálni, mert kioperáltattak a különben életképes testből azok a beteges góccok, amelyek az intézmény elpusztulására vezettek volna. Kívánjuk, hogy a miskolci fiókegyesület Eck Péter gondnok vezetésével minél szebb eredményeket érjen el.

Csökkentlátásúak tanítási csoportjainak növelése. A csökkentlátású gyermekek első osztálya az 1928/29. tanévben nyílt meg a Vakok József Nádor Királyi Országos Intézetében. Az intézet nemes ambícióval szervezte meg az új iskolatípust, mert régi vágyát képezte egy ilyen szervnek beiktatása az oktatásügy kereteinek nagy komplexusába. A szakemberek közreműködésével kiválóan kiképzett csoport oktatását Kárpáti Ottó tanár látta el. Aki az ilyen szervezési munkálatokkal foglalkozik, el tudja képzelni, hogy milyen sok fáradsággal jár egy különleges rendeltetéssel bíró intézménynek létesítése. Ámde itt is beigazolódtott a régi igazság, hogy az erős elhatározás minden nehézséget legyőz. Az Országos Intézet minden lehetőséget felhasznált, hogy a csökkentlátásúak iskoláját a legmodernebb módon szerelje fel és rendelkezésére bocsássa mindazon eszközöket, amelyek hivatva vannak sikeres működését biztosítani. A kedvező külső körülmények figyelembevételével mellett szerencséje volt az iskolának, hogy Kárpáti Ottó személyében olyan vezetőtanárt kapott, aki teljesen ismerte az iskola célkitűzéseit és azokat a humanisztikus szempontokat, amelyeket az oktatás sikere érdekében érvényesítenie kell. Szüntelenül dolgozott, tervezett és agítált ott és oly módon, ahol csak azt az ügy természetete megkívánta. Amellett a gyógyító

nevelés gyakorlati elveinek szem előtt tartásával mindenki által elismert igen szép eredményt ért el az oktatás folyamán. Az intézeti kereteken túl Kárpáti Ottót az a nemes becsvágy fűtötte, hogy megnyerje a Székesfőváros illetékes ügyosztályát annak a gondolatnak, hogy a székesfővárosi csökkentlátású gyermekek részére külön iskolát szervezzon. S hogy minél tökéletesebben megfelelhessen kítűzött feladatainak, átlépett a Székesfőváros szolgálatába, s itt valóban mindent megtett kiváló szakférfiak közreműködésével, hogy az iskolatípust életre keltse. Nem rajta múlt, hogy törekvése hajótörést szenvedett, azt azonban a 14 év távlatából leszögezhetjük, hogy benne a fiatal ügy kiváló szakembert veszített. A csökkentek — mert így hívják őket a falakon belül — Kárpáti Ottó távozásával nem maradtak gazdátlanul. A szerencse tovább kedvezett az ügynek, mert az őt követő szakegyén ugyanabból a forrásból táplálkozott, amelyből annak idején Kárpáti Ottó merítette eredményes működéséhez az erőt és elhatározást. Pedig ez az ügy nem mindig terem rózsákat, sokszor nehézségekkel, bajokkal kell megküzdeni! Ámde a kitartó gyógyító nevelői munka meghozta a maga gyümölcsét. Akik objektív szemmel vizsgálták az ügyet és az elért sikereket, csak az elismerés hangján szólhattak. Mert bizony felette fontos követelmény a gyermekek beteg szemének védelme és a megcsökkent látóképességnek optikai alapon nyugodt oktatással fejlesztése. Milyen boldogok ezek a gyermekek, mennyi derű és lelki megnyugvás olvasható ki a félig elborult szemekből! Minthogy az oktatási eredmények kézzelfoghatólag beigazolták az iskolához fűzött helyes elgondolásokat, a Vakok József Nádor Királyi Országos Intézete arra határozta el magát, hogy az 1941/42. tanévben újabb osztályokat nyit a csökkentlátású tanulók részére. Ma már több mint 40 tanuló részesül különoktatásban és hisszük, hogy a kezdeti sikereket tovább fogják fokozni.

A VMK. 26.000/1941. sz. rendelete, az 1940:XX. tc. végrehajtása tárgyában. Az 1940. évi XX. tc.-t lapunknak 1941. évi 3. számában ismertettük. Ott párhuzamot vontunk tantervünk, iskolázási időnk és az életbe léptetett nyolcosztályú népiskola által teremtett helyzet és ezzel kapcsolatos teendőink és szükségleteink között. Most a végrehajtási utasításból közöljük azokat a részeket, amelyek gyogyepedagógiai oktatásügyünket is érintik és amik említett törvényismertetésünkben nem tárgyaltattak.

5. §. (6) bekezdés. A gyógyítva-nevelő iskolába járó tanulókat az istentiszteleten való részvétel alól az iskola helyi hatósága mentesítheti, ha erre az ilyen tanulók különleges viszonyai miatt szükség van.

II. Fejezet. 7. §. (1) bekezdés. Az iskolázási kötelezettség teljesítésének ellenőrzése céljából állandó nyilvántartást — törzskönyvet — kell vezetni a község (város) területén lakó mindazokról a gyermekekről, akik hatodik életévüket már betöltötték, de a tizenötödik életévüket még el nem érték, valamint további egy évig azokról a gyermekekről, akiknek iskolázási kötelezettségét meghosszabbították. A törzskönyv törzskönyvi lapokból áll. Minden iskolaköteles gyermekről külön törzskönyvi lapot kell kiállítani.

III. Fejezet. 15. §. (2) bekezdés. Nyilvános népiskolába be kell iratni minden iskolaköteles korban lévő gyermeket, tekintet nélkül testi vagy szellemi fogyatkozására ...

16. §. (3) bekezdés. Minden iskolaköteles korú gyermeket vagy nyilvános népiskolába, vagy olyan iskolába kell beiratni, amely a nyilvános népiskola látogatása alól mentesít.

IV. Fejezet. 19. §. (5) bekezdés. A testileg vagy szellemileg fejletlen gyermekek kötelező népiskolai oktatására és nevelésére a következő iskolák szolgálnak: 1. Kisegítő iskolák. 2. Gyógyítva nevelő intézetek és pedig a) gyengeelméjű gyermekek részére létesített gyógypedagógiai nevelőintézetek, b) vakok intézetei, c) siketnémák intézetei.

V. Fejezet. 25. §. (2) bekezdés. Ha a testi fogyatkozás a tanulmányokban való előhaladást vagy a többi gyermekkel való együtt-tanulást teljesen ki nem zárja s a gyermeket gyógyítva-nevelő iskolában elhelyezni nem lehet, a gyermeket nevelési szempontból akkor is meg kell hagyni a nyilvános népiskolában, ha tanulmányaiban elmarad.

VIII. Fejezet. 34. §. (2) bekezdés. Ennek a rendeletnek rendelkezéseit a lehetőség szerint megfelelően alkalmazni kell arra a népiskolára is, amelyet még nem, vagy részben szerveztek át nyolcosztályú népiskolává.

Díjatlan tanfolyam. A Magyar Nagyothallók Országos Egyesülete nagyothallók és később megsiketültek számára ingyenes szájról való leolvasási tanfolyamot rendez Budapesten. Jelentkezni lehet minden kedden d. u. 5 órakor VIII., Mária Terézia-tér 8. szám (iskola), I. 67. vagy csütörtökön d. u. 6 órakor IX., Ráday-utca 5. szám. fszt. 2. alatt.

V. Szabó Gyula: Természetrajzi szemléltető képek: A 30 darabból álló képsorozat a természetrajzi oktatás minden típusát felöleli és biológiai vonatkozásban szemlélteti. Ezért a természetrajzi oktatásnak eredményre vezető, kedves segítője. A képek 50×70 cm nagyságban, fekete alapon készültek s mint nagy fényerejű papírfelületek megkapó élénkséggel tárják a szemlélő elé a nagy gondnal és alaposággal megszerkesztett természetrajzi anyagot. Az élethűség szemléltetésének elérésére a képek színezéséhez 18 színváltozat mintáját és elnevezését közli a szerző. A színezést a növendékek végzik a képeken lévő számozás szerint. Ezzel öntevékenyen vesznek részt az egyes egyedek rajzának átdolgozásában. Egy-egy lap ára 60 fillér, amely alacsonyra szabott ár lehetővé teszi az értékes képsorozatnak széles körben való elterjedését. A képsorozatot a VKM. a közép- és középfokú iskolák részére szemléltető eszközül engedélyezte. Siketnéma intézeteinkben is nagy haszonnal kezelhetjük. Megrendelhető V. Szabó Gyula közs. polg. iskolai tanárnál, Cinkota. A szerző a képsorozatot megtekintésre is elküldi. A képek címei: 1. A házi kacsa (úszólábúak). 2. A házi tyúk (madár). 3. A házi macska (ragadozó emlős). 4. A mókus (rágcsáló). 5. A fehér gólya (gázlók). 6. A folyami rák. 7. A ponty. 8. A kecskebéka (kételtű) 9. A zöld gyík (csúszó-mászó). 10. Ehető csiga (puhatestű). 11. A tavikagyló. 12. A közönséges cserebogár (rovar). 13. A kék szitakötő (recésszárnyú). 14. A káposzta lepke

(pikkelyes szárnyú). 15. A gyermekláncfű. 16. A kikeleti hóvirág. 17. A mezei pipacs. 18. A burgonya. 19. A bab, borsó, lencse (pillangós, vitorlás virágúak). 20. Virágok. 21. Az illatos ibolya. 22. A májusi gyöngyvirág. 23. A tulipán. 24. Az orvosi kankalin. 25. A légyölő galóca (gombák). 26. Haraszt és zsurló (virágtalan növények). 27. A békanyál (moszat). 28. A csírázás. 29. A növény élete. 30. Termések.

(Györgyfy.)

Beszédtechnikai tanfolyamot nyitott tagjai részére a Nemzeti Színház. A tanfolyamnak előadója dr. Molnár Imre zeneművészeti főiskolai tanár, aki a beszédfonetikai tudományban elméleti és gyakorlati téren új iskolát állított fel s ma Európa-szerte elismert tudósa ennek a tudománynak. Molnár Imre professzor magyarázatai azon alapulnak, hogy az emberi beszéd alapfeltételei élettanilag minden embernél azonosak, s így a kifejezési hibákat az emberbiológiai feltételek ismeretében, megfelelő gyakorlattal ki lehet küszöbölni. (P. H. 1941. IX. 16.)

A szerkesztő üzeni. Státusunk rangsorát, magánjellegű összeállításban, lapunk jövőévi első vagy második számában fogom közölni.

Az egyesületi tagdíjakat egyesületünk pénztárosának címére küldjük. Címe: Horváth Frigyes vakintézeti tanár, Budapest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39. Minden más címzés zavarokat okoz.

Lapunk mostani 10-ik számához az 1941. évi tartalomjegyzéket csatoltuk.